

Arstiteaduse 6. kursuse lõpueksami kordamisküsimused ja õppekirjandus

Sisukord

1. Infektsioonhaigused (2019).....	2
1.1 Haigused ja kliinilised sündroomid	2
1.2 Infektsioonhaiguste ravi ja profülaktika	2
2 Hematoloogia (2019)	3
3 Nefroloogia (2019).....	4
4 Kardioloogia (2019).....	5
5 Pulmonoloogia (muudetud 2022).....	8
6 Laborimediitsin (2022)	13
7 Reumatoloogia (2022)	14
8 Gastroenteroloogia (2019)	15
9 Endokrinoloogia (2019)	16
10. Kardiokirurgia (2019)	18
11. Torakaalkirurgia (2019)	18
12. Veresoontekirurgia (2019)	20
13. Lastekirurgia (2022).....	20
14. Uroloogia (2019).....	21
15. Traumatoloogia ja ortopeedia (2019).....	22
16. Onkoloogia (2019)	23
17. Kõhuõõne- ja kilpnäärmekirurgia (2022).....	24
18. Naistehaigused ja sünnitusabi (2019).....	25
19. Lastehaigused (2019)	28
20. Psühhiaatria (2022)	30
21. Närvihaigused (2022).....	32
22. Naha- ja suguhaigused (2022).....	33
22.1 Dermatoloogia	33
22.2 Veneroloogia	34
23. Kõrva-, nina- ja kurguhaigused (2019)	34
24. Peremeditsiin (2022)	36
25. Anestesioloogia ja intensiivravi (2019).....	37
26. Silmahaigused (muudetud 2019).....	38
27. Geriaatria (lisatud 2021).....	39

1. Infektsioonhaigused (2019)

1.1 Haigused ja kliinilised sündroomid

Etioloogia, epidemioloogia, patogenees, kliiniline pilt ja vormid. Diagnostika. Ravitaktika. Profülaktika.

- 1.1. Hingamisteede infektsioonid: respiratoorsed viirusinfektsioonid, farüingiit, otiit, sinusiit, bronhiit, pneumoonia
- 1.2. Sooleinfektsioonid ja toidumürgitused: soole bakterinfektsioonid, soole viirusinfektsioonid, antibiootikumdiarröa
- 1.3. Naha- ja pehmete kudede infektsioonid: erysipelas, tselluliit
- 1.4 Kuseteede infektsioonid: tsüstiit, püelonefriit
- 1.5. Viirushepatiidid
- 1.6. HIV-infektsioon
- 1.7. Herpesviirusinfektsioonid: Herpes simplex, Varicella-zoster, EBV, CMV
- 1.8. Puukidega ülekantavad infektsioonid: puukentsefaliit, puukborrelioos
- 1.9. Algloomade infektsioonid: malaaria
- 1.10. Helmintoosid: askariaas, enterobiaas, difüllobotriaas
- 1.11. Hospitaalinfektsioonid: põiekateetriga seotud urotraktiinfektsioon, veresoonekateetriga seotud vereringeinfektsioon, ventilaatorpneumoonia, operatsioonipiirkonna infektsioon
- 1.12 Antibiootikumresistentsus (ESBL, MRSA)

1.2 Infektsioonhaiguste ravi ja profülaktika

Preparaatide gruppide iseloomustus. Grupisisene võrdlus. Kliiniliselt oluline toimespekter.

Tähtsamad näidustused. Kõrval- ja koostoimed.

- 2.1. Beetalaktaamantibiootikumid: penitsilliinid, tsefalosporiinid, karbapeneemid, kombinatsioonid beetalaktamaasi inhibiitoritega
- 2.2. Aminoglükosiidid ja tetratsükliinid
- 2.3. Makroliidid ja linkosamiidid
- 2.4. Sulfoonamiidid ja nende kombinatsioonid trimeroprimiga
- 2.5. Fluorokinoloonid
- 2.6. Glükopeptiidid ja oksasolidinoonid
- 2.7. Nitroimidasoolid
- 2.8. Nitrofurantoiin
- 2.9. Vaktsiinid ja immuunglobuliinid (riiklik immuniseerimiskava, riskigruppide vaktsineerimine)
- 2.10. Hospitaalinfektsioonide ennetus: käte hügieen, isolatsiooni juhendid

Õppekirjandus

Kohustuslik kirjandus:

1. Infektsioonhaiguste (ARSK.04.001) õppematerjalid Moodle'is:
<https://moodle.ut.ee/course/view.php?id=2518>

Soovitav kirjandus

1. Harrison's Principles of Internal Medicine 20th ed. Eds.: J. L. Jameson e.a. McGraw Hill Professional, 2018

<https://accessmedicine.mhmedical.com/book.aspx?bookID=2129#159213878>

2 Hematoloogia (2019)

1. Rauavaegusaneemia põhjused ja laboratoorne diagnostika
2. Rauavaegusaneemia ravi, rauapreparaadi valiku põhimõtted
3. Megaloblastilise aneemia põhjused
4. Megaloblastilise aneemia diagnoosimine ja ravi
5. Hemolüütilise aneemia kliinilised ja laboratoorsed tunnused
6. Pantsütopeenia põhjused
7. Luuüdi hüpo- ja aplaasia etioloogia ja patogenees
8. Primaarse hemostaasi defektist põhjustatud veritsused, kliiniline avaldumine, laboratoorne diagnostika
9. Koagulatsioonisüsteemi defektist põhjustatud veritsused, kliiniline avaldumine, laboratoorne diagnostika ja ravi põhimõtted
10. Reaktiivse leukotsütoosi põhjused
11. Krooniliste müeloproliferatiivsete haiguste sarnased aspektid ja omavaheline diferentsiaaldiagnostika
12. Kroonilise müeloidse leukeemia diagnoosimine, staadiumide eristamine ja ravivõimalused
13. Polütsüteemia ja sekundaarsete ning suhteliste erütrotsütooside eristamine
14. Tõelise polütsüteemia kliiniline pilt ja ravi
15. Trombotsütoosi põhjused
16. Hodgkini ja mitte-Hodgkini lümfoomide diagnoosimine
17. Müeloomtõve kliiniline avaldumine ja laboratoorne diagnostika
18. Ägeda leukeemia kliinilised ja laboratoorsed tunnused, ravi põhimõtted

Õppekirjandus

Kohustuslik kirjandus:

Hematoloogia aine (ARHO.02.004)) õppematerjalid Moodle'is:
<https://moodle.ut.ee/course/view.php?id=6422>

Soovitav kirjandus VI kursusele hematoloogias

1. Williams Hematology (alates V väljaandest)
2. Harrison's Principles of Internal Medicine (alates XIII väljaandest)
3. Essentials of Hematology (viimased väljaanded)
4. Sandoz Atlas of Clinical Hematology

3 Nefroloogia (2019)

1. Uroinfektsioonid, epidemioloogia, etiopatogenees, riskitegurid, diagnostika, ravi, prognoos.
2. Hematuuria põhjused, diferentsiaalagnoos.
3. Proteinuuria ja nefrootilise sündroomi põhjused, patogenees ja diagnoosimine
4. Minimaalsete muutustega nefropaatia, etiopatogenees, epidemioloogia, diagnoosimine, ravi, prognoos.
5. Fokaal-segmentaarne glomeruloskleroos (FSGS): etiopatogenees, sümptomatoloogia, diferentsiaaldiagnoos, ravi, prognoos.
6. IgA nefropaatia, etiopatogenees, epidemioloogia, dgn., ravi, prognoos.
7. Äge nefriitiline sündroom – sagedasemad põhjused, diferentsiaaldiagnoos.
8. Kiiresti progresseeruv glomerulonefriit (*rapidly progressive GN – RPGN*): etiopatogenees, diagnoosimine, diferentsiaaldiagnoos, ravi, prognoos.
9. Diabeetiline nefropaatia, epidemioloogia, patogenees, diagnoosimine, ravi, prognoos.
10. Kroonilise neeruhaiguse (KNH, ingl.k. *chronic kidney disease, CKD*) progresseerumine ja progresseerumist aeglustav ravi.
11. Neerukahjustus kõrgvererõhktõve haigel, diferentsiaaldiagnoos, käsitus.
12. Äge neerukahjustus (ÄNK, ingl.k. *acute kidney injury, AKI*): põhjused, diagnoosimine, ravi, prognoos.
13. Hemolüütilis-ureemiline sündroom (HUS) ja trombootiline mikroangiopaatia: põhjused, etiopatogenees, sümptoomid, diagnoosimine, ravi, prognoos.
14. Hanataviirusinfektsioonist põhjustatud äge neerupuudulikkus - diagnoosimine, käsitus.
15. KNH patsiendi käsitus ja progresseerumist aeglustav mitte-medikamentoosne ja medikamentoosne ravi KNH erinevates staadiumides.
16. Aneemia KNH patsientidel, diagnoosimine, raviprintsiibid.
17. Mineraalide- ja luu ainevahetuse häired (*Chronic Kidney Disease -Mineral and Bone Disorder, CKD-MBD*) ja käsitluse printsiibid KNH patsientidel.
18. Kaaliumi ja naatriumi tasakaalu häirete põhjused, käsitus.
19. Metaboolse atsidoosi patogenees KNH haigetel, käsitus.
20. Neeruasendusravi (NAR, ingl.k. *renal replacement therapy, RRT*): näidustused dialüüsravi alustamiseks, patsiendi ettevalmistus.
21. Peritoneaaldialüüsi ja hemodialüüsravi protseduur: läbiviimise põhimõte, sagedasemad komplikatsioonid.
22. Neeru siirdamise üldised aspektid: siirdamise eelsed peamised uuringud, siirdamise järgse ravi üldpõhimõtted, tüsistused, krooniline transplantaadi kahjustus

Õppekirjandus

Kohustuslik kirjandus:

1. Nefroloogia aine õppematerjalid Moodle keskkonnas (ARSK 01.032):
<https://moodle.ut.ee/course/view.php?id=3670>
2. Kroonilise neeruhaiguse ennetus ja käsitus 2017, lk 13-19, www.ravijuhend.ee
3. Käsiraamat Harrison's Principles of Internal Medicine. Ed. by J. Larry Jameson, et al. McGraw-Hill.Inc (viimane versioon)

Soovitav kirjandus:

Rahvusvahelised nefroloogia eriala ravijuhendid:

- Kidney Disease Improving Global Outcome (KDIGO): www.kdigo.org
- European Best Practice Guidelines (EBPG) teemade kaupa, eri keeltes:
<http://www.european-renal-best-practice.org/content/erbp-documents-topic>

Veebipõhised andmebaasid, õppeprogrammid:

- UpToDate
- AMBOSS

4. Kardioloogia (2019)

1. Südame anatoomia (vt. anatoomia kursus)
2. Südame ja vereringe funktsiooni iseloomustavad põhinäitajad (vt füsioloogia kursus)
3. Südame isheemiatõve riskifaktorid
4. Südamehaiguste ning tehtud operatsioonide ja lisavahendite klassifitseerimine (Rahvusvaheline haiguste klassifikatsioon, RHK 10)
5. Südame isheemiatõve tekkepõhjused ja klassifikatsioonid
6. Stabiilse stenokardia diagnoosimine
7. Stabiilse stenokardia ravi
8. Rindkerevalu põhjused, diferentsiaaldiagnostika
9. Müokardiinfarkti diagnoosimine (3. konsensusdokument)
10. Müokardiinfarkti elektrokardiograafiline diagnostika
11. Ilma ST elevatsioonita äge koronaarsündroom
12. ST segmendi elevatsiooniga äge müokardiinfarkt
13. Müokardiinfarkti ravi üldprintsüübid
14. Reperfusioonravi müokardiinfarkti korral.
15. Koronarograafia: näidustused ja diagnostiline tähendus
16. Südame rütmihäirete tekkepõhjused ja klassifitseerimine
17. Rütmihäirete uurimismeetodid
18. Bradükardilised rütmihäired ja nende ravi
19. Südame erutustekkehäired ja nende ravi
20. Paroksüsmaalsed tahhükardiad ja preeksitatsiooni sündroom
21. Kodade virvendusarütmia patsiendi käsitus
22. Antiarütmiliste ravimite klassifikatsioon
23. Arütmiate mittemedikamentoosne ravi
24. Kroonilise südamepuudulikkuse etioloogia ja patogenees.
25. Kroonilise südamepuudulikkuse diagnoosimine, kliiniline pilt ja staadiumid.
26. Süstoolne ja diastoolne südamepuudulikkus.
27. Kroonilise südamepuudulikkuse medikamentoosne ravi.
28. Kroonilise südamepuudulikkuse mittemedikamentoosne ravi (resünkroniseeriv ravi, implanteeritav kardioverter-defibrillaator).
29. Südameglükosiidide kliiniline kasutamine.
30. Diureetikumide kasutamine südamepuudulikkuse ja arteriaalse hüpertensiooni ravis.
31. Lõppstaadiumi südamepuudulikkus.
32. Ägeda südamepuudulikkuse kliinilised vormid ja peamised ravivõtted.
33. Ägeda südamepuudulikkuse medikamentoosne ravi.
34. Vereringe mehhaaniline toetus ägeda südamepuudulikkuse korral.

35. Äge hüpertensiivne südamepuudulikkus.
36. Kardiogeenne kopsuturse.
37. Müokardinfarkti korral esinev äge südamepuudulikkus.
38. Kardiogeenne šokk: diagnoosimine ja ravi.
39. Südame omandatud klapirikete kirurgilise ravi näidustused
40. Aordiklappide puudulikkus
41. Mitraalstenoos
42. Mitraalklapi puudulikkus
43. Aordisuistiku stenosis
44. Infektsioosse endokardiidi diagnoosimine ja ravi
45. Perikardiit
46. Primaarsed kardiomüopaatiad
47. Hüpertroofiline kardiomüopaatia: kliiniline pilt, diagnoosimine, ravi
48. Dilataatiivne kardiomüopaatia: kliiniline pilt, diagnoosimine, ravi
49. Müokardiitide etioloogia, patogenees ja kliinilised vormid
50. Müokardiitide diagnoosimine ja diferentsiaaldiagnostika
51. Müokardiitide ravi põhimõtted
52. Arteriaalse hüpertensiooni esinemissagedus ja tüsistused
53. Arteriaalse hüpertensiooni diagnoosimise põhialused (vererõhu korrektne mõõtmine, haiguse anamneesi kogumine, haige füüsikaline uurimine ja laboratoorsed ning diagnostilised lisauuringud).
54. Arteriaalse hüpertensiooni klassifikatsioon vererõhuväärtuste alusel
55. Hüpertensiooniga haige südame-veresoonkonna haiguse lisariski hindamine (riskifaktorid, organkahjustus).
56. Arteriaalse hüpertensiooni diagnoosi vormistamise üldpõhimõtted (raskusaste, organkahjustus, riskigrupp).
57. Vasema vatsakese ülekoormuse elektrokardiograafilised tunnused.
58. Arteriaalse hüpertensiooni ravi üldpõhimõtted (ravi alustamine, vererõhu eesmärkväärtused).
59. Arteriaalse hüpertensiooni mittefarmakoloogiline ravi
60. Arteriaalse hüpertensiooni farmakoloogiline ravi (esma- ja teisevaliku preparaadid, ravimite toimemehhanismid, vastunäidustused ja sagedasemad kõrvaltoimed, kombinatsioonravi).
61. Arteriaalse hüpertensiooni erijuhud (kaasuv: diabeet, südame isheemiatõbi, südamepuudulikkus, düslipideemia)
62. Ravimresistentne hüpertensioon (definitsioon, ravi)
63. Hüpertensiivne kriis
64. Südamehaigete taastusravi
65. Koormus- EKG: sagedamini kasutatavad meetodid, läbiviimise tingimused.
66. Koormus-EKG: näidustused, vastunäidustused ja tulemuste hindamine.
67. Piltidiagnostikaga koormustestid: sagedamini kasutatavad meetodid, näidustused.
68. Kompuutertomograafia ja magnetresonantsomograafia võimalused südamehaiguste diagnostikas
69. Ehhokardiograafia põhimõte ja diagnostilised võimalused põhiliste südamehaiguste korral
70. Südame kuju ja suuruse röntgenoloogiline hindamine
71. Südame ja veresoonte haiguste isotoopdiagnostika
72. Antiagregatiivne ravi kardioloogilistel haigetel
73. Antikoagulantravi kardioloogilistel haigetel
74. Südametamponaad: diagnoosimine, ravi

75. Kardiaalne äkksurm: põhjused, vältimine.
76. Angiotensiini konverteeriva ensüümi (AKE) inhibiitorite kasutamise näidustused ja vastunäidustused.
77. Digitaalse intoksikatsioon: põhjused, kliiniline pilt, diagnoosimine ja ravi.
78. Beeta-retseptorite blokaatorid: , kasutamine, näidustused ja vastunäidustused.
79. Kaltsiumikanali blokaatorid: kasutamine, näidustused ja vastunäidustused.
80. Nitroglütseriin ja pikatoimelised nitraadid.
81. Vereseerumi lipiidide sisaldust vähendavad ained.
82. Antiarütmilise toimega ravimid ja nende klassifikatsioon
83. Koronaarangioplastika ja stentimine: näidustused, teostamine..
84. Müokardi kirurgilise revaskulariseerimise näidustused, meetodid.
85. Südameklappide kirurgilise ravi näidustused ja meetodid.
86. Aordi dissektsiooni klassifikatsioon ja ravi meetodid.
87. Kaasasündinud südamerikete diagnostika ja kirurgilise ravi meetodid.

Õppekirjandus

Kohustuslik kirjandus:

1. Loengu materjalid
2. Harrison's Principles Of Internal Medicine. Mc Graw-Hill, 18-th edition, 2012.
(Kardioloogiale pühendatud osa).

Soovitav kirjandus:

1. Euroopa Kardioloogide Seltsi ravijuhised www.escardio.org/guidelines
2. The ESC Textbook of Cardiovascular Medicine, Second edition Oxford University Press, 2009, ed. A.J. Camm, T. F. Lüscher, P.W. Serruys
3. E. Braunwald, D. P. Zipes, P. Libby. Heart Disease A Textbook of Cardiovascular Medicine., 2008 (8th Edition ja hilisemad).
4. International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems
5. (Tenth revision) WHO, Geneva 1992 (diseases of circulatory system, I 00-99; Factors influencing healt status and contact with healt services, Z 00 - 99)
<http://apps.who.int/classifications/icd10/browse/2010/en>
6. Ü. Lepp. Elektrokardiograafia. Tartu 1990
7. John R. Jampton. EKG Praktikas, Krisostomus, 2006..
8. Marriott's Practical Electrocardiography, 2008 (11th edition); 2014 (12th edition)
9. Zamorano J.-L., Bax J.J., Rademakers F.E., Knuuti J. The ESC Textbook of Cardiovascular Imaging, Springer, 2010.
10. Ary L. Goldberger, Clinical Electrocardiography a Simplified Approach, 2012 (8th edition)
11. Froelicher V.F., Myers J.N. Manual of Exercise Testing. Mosby, 2007 (3rd edition).
12. Kaddoura S. ECHO Made Easy. Churchill Livingstone, 2009 (2nd edition)
13. Euroopa Hüpertensiooni Ravijuhis 2013. Euroopa ja Eesti Hüpertensiooni Ühingu koduleheküljed www.ehy.ee; www.eshonline.org
14. Täiskasvanute kõrgvererõhutõve käsitlus esmatasandil. Eesti Ravijuhend 2012 (www.ravijuhend.ee)
15. R. Teesalu, T. Ristimäe, H. Uuetoa. Südamepuudulikkus, 2008 (NB ! ravi puudutavad seisukohad on osaliselt muutunud)
16. SA TÜK Ühendlabori käsiraamat IV, 2012 <http://www.kliinikum.ee/yhendlabor/>
17. <http://www.oxfordhandbooks.com> Cardiothoracic Surgery 2nd Ed, Oxford Specialists Handbooks in Surgery. Oxford University Press 2013

18. „Multimedia Manual of Cardiothoracic Surgery“ <http://mmcts.oxfordjournals.org/>
19. www.ravimiamet.ee, (registrid, humaanravimite register)
20. ravijuhend.ee (EHK Kardioloogiaalased ravijuhised)

5. Pulmonoloogia (muudetud 2022)

1. Kopsuhaiguste tähtsamad sümptomid (köha, rögaeritus, veriköha, hingeldus, vilistav hingamine, striidor, rindkerevalu, norskamine, päevane unisus): nende variandid ja kombinatsioonid koos kliinilise interpreteerimisega.
2. Patsiendi füüsikaline uurimine kopsuhaiguste seisukohast. Rindkere vaatlus-, palpatsiooni-, perkussiooni- ja auskultatsioonileiu variandid, nende seosed erinevate rindkere- ja kopsuhaigustega ning kliiniliste seisunditega. Kopsuväliste muutuste kliiniline tähendus.
3. Kopsuhaigustega patsiendi funktsionaalse diagnostika meetodid. Spirograafia. Ventilatsioonifunktsiooni häire põhitüübid: obstruktsioon ja restriksioon. Bronhodilataatoritest, selle tulemuste interpreteerimine ja testi kasutamine. PEF-meetria. Standardsed koormustestid. Provokatsioonitestid, kopsude difusioonivõime määramine, kehapletüsmograafia põhimõtted. Veregaaside analüüsid, pulssoksümeetriline monitooring, tulemuste kliiniline tähendus.
4. Radioloogilised diagnostikameetodid pulmonoloogias: rindkere röntgenoskoopia; röntgenograafia, kasutuselolevad projektsioonid; kompuutertomograafia (CT), kõrglahutuslik e. peenealdustomograafia (HRCT), uuringud kontrastainega, CT-angiograafia; magnetresonantstomograafia (MRT), ultraheliuuringud, stsintigraafia, positronemissioontomograafia (PET) ja üksikfooton-emissioonkompuutertomograafia (SPECT): näidustused ja võimalused pulmonoloogias.
5. Endoskoopilised jt. invasiivsed diagnostikameetodid pulmonoloogias: bronhoskoopia koos kaasaegsete abimeetoditega, bronhoskoopia liigitus otstarbe järgi; transpleuraalne ultraheliuuring, transtorakaalne jämenõelbiopsia, pleurapunktsiooni e. torakotsenteesi diagnostiline roll ja teostus, pleurabiopsia.
6. Alumiste hingamisteede (juhtehingamisteedes ja alveolaartasandil) biokeemilised ja immunoloogilised kaitsemehhanismid (loomulik ja omandatud immuunsus).
7. Bronhiaalastma: definitsioon ja olemus, patogenees.
8. Bronhiaalastma: põhiteadmised epidemioloogiast. Riskitegurid ja kliinilised haigustunnused. Bronhiaalastma diagnostilised kriteeriumid ja praktiline diagnostika erinevates raskusastmetes ja kliinilistes situatsioonides.
9. Bronhiaalastma vormid. Astma jaotus raskusastmete ja kliiniliselt oluliste fenotüüpide järgi. Astma diferentsiaaldiagnostika, astma ja kroonilise obstruktiivse kopsuhaiguse eristamine ja koosinemine (ACOS).
10. Bronhiaalastma ravi eesmärgid, astma ravi ülesehituse põhimõtted. Kasutatavad astmaravimid, ravimite klassifikatsioon ja ravi vastavalt haiguse raskusastmele ja kliinilisele fenotübile. Astma ravi juhtimine.

11. Astma ägenemine: tüüpilisemad põhjused. Astma ägenemise tunnused, diagnoosimine, raskusastme hindamine, ravi väljaspool haiglat ja haiglaravi. Hospitaliseerimise näidustused astma ägenemisel.
12. Krooniline obstruktiivne kopsuhaigus (KOK): haiguse olemus, epidemioloogia koos arengutrendidega. KOK etioloogia, riskitegurid ja patogeneesi põhimehhanismid. KOK põhilised alushaigused - emfüseem ja „väikeste hingamisteede haigus“ (aluseks nn. „hingamisteede tüüpi KOK’le“): nimetatud muutuste olemus, püsiobstruktsiooni ja gaasivahetushäirete tekke patofüsioloogilised mehhanismid nende puhul.
13. KOK kliiniline haiguspilt ja kulg. „Hingamisteede tüüpi KOK“ ja emfüseempõhise KOK kliinilised eripärad. KOK diagnostika ja diferentsiaaldiagnostika.
14. KOK ravi eesmärgid, raviprintsiibid ja -võimalused kaasajal. KOK puhul kasutatavad ravimid. Taastusravi krooniliste kopsuhaiguste korral (taastusravi olemus, selle osad, taastusravi eesmärgid, raviviisid, patsiendi hindamine seoses taastusraviga). Suitsetamisest loobumise tähtsus ja võimalused.
15. KOK ägenemise sagedasemad tekkepõhjused, tunnused, patsiendi seisundi raskuse hindamine, hospitaliseerimise kriteeriumid ja KOK ägenemise ravi.
16. Äge trahheiit ja bronhiit: etioloogia, kliinilised tunnused, diferentsiaaldiagnostika, ravi. Ägeda bronhiidi tähendus teiste alumiste hingamisteede infektsioonide aspektist.
17. Krooniline bronhiit: definitsioon, etioloogia, kliiniline haiguspilt, diagnostika ja diferentsiaaldiagnostika, ravi. Kroonilise bronhiidi ägenemine: kliinilised tunnused antibakteriaalne ravi ja selle näidustused kroonilise bronhiidi ägenemise puhul.
18. Pneumooniad: definitsioon, klassifitseerimise printsiibid. Etioloogia üldjoontes, etioloogia võimalik seos patsiendi kliinilis-demograafiliste eripärade ja pneumoonia vormiga, pneumoonia patogenees.
19. Pneumoonia tüüpilisel juhul: kliiniline haiguspilt, diagnostika, diagnoosimise kriteeriumid, haiguskulg. Pneumoonia sagedasemad ja raskemad tüsistused, nende tekke vältimise võimalused.
20. Pneumooniate diferentsiaaldiagnostika.
21. Pneumoonia ravi üldprintsiibid. Patsientide jaotus tulenevalt patsiendil lasuvast riskist ja rakendatavast ravist. Pneumoonia ravi erinevates kliinilistes situatsioonides. Hospitaliseerimise näidustused - põhimõtted.
22. Pneumoonia ravi efektiivsuse hindamine; mitteparanev või aeglaselt paranev pneumoonia; taktika mitteefektiivse ravi korral.
23. Nosokomiaalpneumoonia: mõiste, etioloogia, klassifitseerimine, kliinilise kulu ja ravi tähtsamad iseärasused võrreldes nn. olmpneumooniaga.
24. Pleuraempüem, kopsuabstsess ja püopneumotooraks kui pneumoonia tüsistused:

tekkepõhjused, etioloogia, diagnostika, haiguskulg ja ravipõhimõtted.

25. Bronhiektasid ja bronhiektasiatõbi: mõisted, jaotus, etioloogia, haiguspilt, kaasaegne diagnostika ja ravi: konservatiivse ravi eesmärgid ja võimalused. Kirurgilise ravi näidustused ja põhimõtted.

26. Tsüstiline fibroos hingamiselundite haigusena, diagnostika, kulg. Ravi kaasaegsed aspektid.

27. Vedelik pleuraõõnes (pleuraefusioon): põhilised tekkemehhanismid - nende esinemine erinevate haiguste puhul. Pleuraefusioonide kliinilised tunnused, diagnostilised eesmärgid ja meetodid. Pleuriidi mõiste. Pleuraõõne vedeliku klassifikatsioon, transudaadi ja eksudaadi eristamise kriteeriumid, eri parameetritega vedelike kliinilis-diagnostiline tähendus.

28. Pleuramesoteliom: kliinilised haigustunnused, diagnostika ja ravi üldpõhimõtted.

29. Kopsude ja hingamisteede kasvaja: healoomulised, pahaloolumulised. Kopsuvähk: epidemioloogia, etioloogia, jaotus histoloogilise tüübi järgi, eri tüüpide ligikaudne suhteline esinemissagedus.

30. Kopsuvähk: haiguse avastamine ja kliinilised haigustunnused tulenevalt kasvaja kasvust, levikust ja sekundaarsetest muutustest kasvajas; tähtsamad paraneoplastilised sündroomid.

31. Kopsuvähk: diagnostika eesmärgid ja diagnostika põhimõtteline ülesehitus, vajalikud uuringud. Üldteadmised kopsuvähi prognoosist sõltuvalt tüübist ja levikust.

32. Kopsuembooliad. Jaotus. Kopsuarteri trombemboolia (KATE) riskitegurid ja patofüsioloogia. Süvaveenide tromboosi (DVT) ja KATE riskitegurid. Kopsuarteri embooliate kliinilised tunnused, diagnoosimiseks kasutatavad uuringumeetodid ja abistavad uuringud. KATE diagnostiline algoritm. KATE tõenäosuse hindamine ja diagnoosi kinnitamine.

33. KATE jaotus raskuse ja patsiendil lasuvate riskide alusel, sellest tulenev patsiendikäsitlus. Kopsuembooliate ravi võimalused, ravi meetodid, ravi läbiviimine ja prognoos.

34. Pulmonaalhüpertensioon (PH): olemus, klassifikatsioon, kliinilised haigustunnused. PH põhjused vastavalt klassifikatsioonile. Pulmonaalne arteriaalne hüpertensioon (PAH): liigitus, põhilised etioloogilised alagrupid, diagnostika käik (k.a. diagnostiline algoritm), kaasaegsed patsiendi hindamise ja ravi põhimõtted (sh. olulisemad PAH ravimirühmad) ning prognoos. Krooniline trombembooliline pulmonaalhüpertensioon (CTEPH).

35. Interstitsiaalsed kopsuhaigused (e. difuussed parenhümatoossed kopsuhaigused): mõiste, liigitus - haiguste rühmad, mis sellesse gruppi kuuluvad.

36. Idiopaatilised interstitsiaalsed pneumooniad (IIP-d): esindajad. Idiopaatilise kopsufibroosi (IPF) mõiste, kliiniline haiguspilt, diagnostika, diferentsiaaldiagnostika ja ravi põhimõtted. IPF ägenemine.

37. Hüpersensitiivsuspneumoniidid (HP): olemus, etioloogia, patogeneesi põhimehhanismid. HP jaotus (äge põletikuline ja krooniline fibrootiline), kliiniline väljendus, diagnoosimine,

ravivõimalused ja prognoos tulenevalt HP vormist.

38. Sarkoidoos: haiguse mõiste, epidemioloogia, üldine patogenees. Sarkoidoosi kulu tüübid: äge ja krooniline. Sarkoidoosi kopsu manifestatsioonid koos radioloogiliste staadiumitega. Sarkoidoosi põhilised kopsuvälised manifestatsioonid. Sarkoidoosi diagnostika, obligatoorsed uuringud, diferentsiaaldiagnostika, ravi näidustused ja võimalused, prognoos sõltuvalt kulu tüübist, organkahjustustest ja kopsusarkoidoosi radioloogilisest staadiumist.

39. Hingamiseldrite kahjustuse põhilised vormid süsteemsete sidekoehaiguste korral (reumatoidartriit, süsteemne erütematoosne luupus, süsteemne skeroos, dermatopolümüosiit, süsteemse sidekoehaiguse segavormid).

40. Kopsu kahjustavad vaskuliidid. Kopsukahjustuse vormid põhiliste vaskuliitide korral: granulomatoos polüangiidiga (end. Wegener'i granulomatoos), eosinofiilne granulomatoos polüangiidiga (end. Churg-Strauss'i sündroom), mikrokoopiline polüangiit jt.), diagnostika, ravi.

41. Uneaegsete hingamishäirete jaotus, kliiniline pilt, diagnostika põhimeetodid, erinevate vormide eristamine. Obstruktiivse uniapnoe-hüpopnoe sündroom (OSA(H)S): selle peamised mehhanismid, kliinilised tunnused, diagnoosi kinnitamine ja kaasaegsed raviviisid.

42. Tuberkuloos: epidemioloogia, epidemioloogilise situatsiooni halvenemise põhjused.

43. Nakatumine tuberkuloosi, nakkuse ülekandeteed, tuberkuloosi patogenees. Kopsutuberkuloosi kliinilised vormid koos vastava haiguspildiga. Sagedasemad kopsuvälise tuberkuloosi paikmed koos vastava kliinilise haigustunnuste ja diagnostikaga.

44. Tuberkuloosi kaasaegse diagnostika põhimõtted. Tuberkuloosi immunodiagnostika (tuberkuliintest, interferoon-gamma vabastamise test (IGRA)). Mükobakterioloogia laboris teostatavad testid. Ravimresistentsus tuberkuloosi korral: selle kujunemise põhjused ja vältimise teed. Multiresistentsus ja polüresistentsus.

45. Tuberkuloosi medikamentoosne ravi. Tuberkuloosiravimite kasutusala jaotus, raviskeemide koostamise põhimõtted ravim tundliku ja ravimresistentse tuberkuloosi korral. Ravimite peamised kõrvaltoimed. Kopsuvälise tuberkuloosi ravi. Tuberkuloosi ravi korraldus. Otseselt kontrollitava ravi (OKR) põhimõte.

46. Tuberkuloosikontrolli kaasaegsed põhimõtted ja meetmed, tuberkuloosivastane vaktsineerimine, mittespetsiifiline profülaktika. Sagedasemad mittetuberkuloossete mükobakteriooside tekitajad, mükobakteriooside käsitlemise põhimõtted.

Õppekirjandus

Kohustuslik kirjandus:

1. Pulmonoloogia ja torakaalkirurgia aine (ARKS.01.024) õppematerjalid Moodle'is: <https://moodle.ut.ee/course/view.php?id=5056>

Soovitav kirjandus (õpikud ja võrguleheküljed – ennekõike mõeldud katma teemasid, mida Moodle'is ei ole). Moodle'is puuduvate teemade osas on vähemalt üks allpool nimetatud allikatest kohustuslik (uuemad on eelistatud).

Valikõpik:

1. ERS Handbook of Respiratory Medicine, Palange P and Rohde G (Eds.) European Respiratory Society. European Respiratory Society Journals Ltd. 2019. (ISBN: 978-1-84984-079-8; 978-1-84984-080-4; 978-1-84984-114-6). <https://utlib.ut.ee/> → E-ajakirjad ja e-raamatud või https://www.ester.ee/search~S58*est/?searchtype=X&searcharg=ERS%20handbook või otse: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=0&sid=c45d89a0-e973-463b-a679-0b61ec7daae7%40pdc-v-sessmgr06&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=2258273&db=nlebk>

Muud variandid:

2. Essentials of Clinical Pulmonology, Gerard J Criner, Pallav L Shah, YC Gary Lee, Felix JF Herth (Eds.). CRC Press, Boca Raton, FL, USA *et al.* 2020. 754 pp. (ISBN-10: 0367571021; ISBN-13: 9780367571023)
3. Current Medical Diagnosis and Treatment 2020. Maxine A. Papadakis, Stephen J. McPhee, Michael W. Rabow (Eds.). McGraw-Hill Education, 2020; (ISBN 978-1-26-045528-1). (Part 9: Pulmonary Disorders) <https://accessmedicine.mhmedical.com/book.aspx?bookID=2683#225030790>
4. Harrison's Principles of Internal Medicine, 20th Ed. J. Larry Jameson, Anthony S. Fauci, Dennis L. Kasper, Stephen L. Hauser, Dan L. Longo, Joseph Loscalzo (Eds.). McGraw-Hill Education, 2018; (ISBN 978-1-259-64404-7) (Part 7: Disorders of the Respiratory System) <https://accessmedicine.mhmedical.com/book.aspx?bookID=2129#159214067>
5. Current Medical Diagnosis and Treatment. 58th Edition. Maxine A. Papadakis, Stephen J. McPhee, Michael W. Rabow (Eds.). McGraw-Hill Education, New York *et al.*, 2019; (ISBN: ISBN 978-1-26-011743-1). (Chapter 9: Pulmonary Disorders) <https://accessmedicine.mhmedical.com/content.aspx?bookid=2449§ionid=194434470>
6. Current Medical Diagnosis and Treatment. 56th Edition. Maxine A. Papadakis, Stephen J. McPhee, Michael W. Rabow (Eds.). Lange Medical Books/McGraw-Hill, New York *et al.*, 2017; 481 pp. (ISBN: 978-1-25-958512-8). Pulmonary Disorders (pp. 241-321) http://gynecology.sbmu.ac.ir/uploads/4_575973715896959827.pdf
7. Harrison's Pulmonary and Critical Care Medicine. 3rd Edition. Joseph Loscalzo (Ed.), McGraw-Hill Professional Publishing, Columbus, OH, USA 2017; 656 pp. (ISBN-10: 1259835804; ISBN-13: 9781259835803).
8. Principles of Pulmonary Medicine, 7th Edition. Steven E. Weinberger, Barbara A. Cockrill, and Jess Mandel (Eds.), Elsevier, Philadelphia, PA, USA 2019; 424 pp. (ISBN: 978-0-323-52371-4). <https://www.elsevier.com/books/principles-of-pulmonary-medicine/9780323523714>
9. Manual for Pulmonary and Critical Care Medicine. Judd W. Landsberg (Ed.), Elsevier, Philadelphia, PA, USA 2018; 352 pp. (ISBN-13: 978-0323399524; ISBN-13: 978-0323399524).
10. Respiratory: An Integrated Approach to Disease. Lechner AJ, Matuschak GM, Brink DS (Eds.), Lange Medical Books/McGraw-Hill, New York *et al.*, 2012; 424 pp. (ISBN 978-0-07-163501-7). <https://accessmedicine.mhmedical.com/book.aspx?bookid=1623>
11. Harrison's Pulmonary and Critical Care Medicine. Joseph Loscalzo (Ed.), McGraw Hill Medical, New York *et al.* 2010; 580 pp. (ISBN: 978-0-07-166338-0). Derived from Harrison's Principles of Internal Medicine, 17th Edition.

Käsiraamatud (täiendav infomaterjal):

1. Murray and Nadel's Textbook of Respiratory Medicine, 6th Edition. V. Courtney Broaddus *et al.* (Eds.), Elsevier Saunders, 2016; 2064 pp. (ISBN: 978-1455733835).
2. Fishman's Pulmonary Diseases and Disorders, Fifth Edition, Michael A. Grippi *et al.* (Eds.), McGraw-Hill Education, 2015; 2400 pp. (ISBN 978-0-07-180728-9; MHID 0-07-180728-4).

6. Laborimeditiin (2022)

1. Uuringu tulemust mõjutavad laborieelsed (preanalüütilised) tegurid.
2. Veenivere võtmine laboratoorseks analüüsiks, erinevateks analüüsideks kasutatavad vaakumkatsutid ja neis sisalduvad lisandid.
3. Laboritulemuste analüütiline ja bioloogiline varieeruvus.
4. Laboriuuringu tulemuste hindamine (tundlikkus ja spetsiifilisus).
5. Meditsiiniliselt oluline muutus (MOM) laboratoorse uuringu tulemustes. MOM kasutamine kliinilises töös.
6. Proovi võtmise nõuded uriini analüüsiks, uriini kogumise viisid.
7. Uriini analüüsiks kasutatavad testribad (milliseid analüüte saab määrata, tulemuste hindamise ja väljendamise võimalused, valepositiivsete ja valenegatiivsete tulemuste võimalused). Uriini sademe uuringu näidustused.
8. Sagedamini esinevate urotrakti haiguste puhul esinev leid uriinis.
9. Neerufunktsiooni hindamiseks kasutatavad laboratoorsed uuringud.
10. Hematoloogilisel automaatanalüsaatoril saadavad parameetrid. Indeksid MCV, MCH, RDW, millise leiuga vere ägepreparaadis korreleeruvad neis esineda võivad muutused?
11. Leukogrammi tellimise näidustused ja määramise võimalused. Leukogrammi ealised iseärasused. Sagedasemad nihked leukogrammis.
12. Aneemia definitsioon, aneemiade morfoloogiline klassifikatsioon, aneemiade laboratoorne diagnostika.
13. Mikrotsütaarsete aneemiade laboratoorne diferentsiaaldiagnostika, raua ainevahetust peegeldavad laboratoorsed uuringud.
14. Hemolüütilisele aneemiale iseloomulikud laboratoorsed näitajad.
15. Makrotsütaarse aneemia põhjused, laboratoorne leid megaloblastilise aneemia korral.
16. Diabeedi diagnoosimiseks kasutatavad laboratoorsed uuringud. Diabeedi laboratoorsed diagnostilised kriteeriumid.
17. Glükohemoglobiin (HbA1c), selle kliiniline kasutamine ja diagnostilised otsustuspiirid.
18. Peitvere määramine väljaheites. Uuringu näidustused. Erinevad määramismeetodid, valepositiivsete ja valenegatiivsete tulemuste põhjused. Väljaheite kogumise nõuded.
19. Kalprotektiini määramise kliinilised näidustused.
20. Laboratoorsed testid vere valkude uurimiseks, vere valkude uurimise sagedasemad näidustused. Verest määratavad spetsiifilised valgud.
21. Valkude uuringud monoklonaalsete gammopaatiate korral (seerumi valkude elektroforees, seerumi valkude immuufiksatsioon, vabade kergete ahelate määramine seerumis, uriini valkude elektroforees ja immuunfiksatsioon).
22. Proteinuuria definitsioon, mõisted selektiivne ja mitteselektiivne proteinuuria.
23. Mikroalbuminuuria definitsioon, tähendus kliinilises praktikas.
24. Laboratoorsed uuringud nefrootilise sündroomi puhul.

25. Põletiku laboratoorse diagnostika võimalused. Seerumi C-reaktiivse valgu ja erütrotsüütide settekiiruse võrdlus. Sepsise diagnostikas kasutatavad põletikumarkerid
26. Neuroinfektsiooni laboratoorne diagnostika liikvori leiu alusel.
27. Organismi põhilised vedelikuruumid, neis sisalduvad elektrolüüdid, seerumi osmolaalsus (mõõdetud ja arvutatud osmolaalsus, osmolaalne vahe).
28. Vee ja elektrolüütide tasakaalu peegeldavad uuringud, hüpo- ja hüperkaleemia põhjused. Anioonide vahe.
29. Ravimite kontsentratsioonide määramine, proovi võtmise aja tähtsus ning faktorid, mida tuleb arvestada tulemuste interpretatsioonil.
30. Hemostaasi laboratoorsed sõeluuringud. Trombotsüütide arv, trombotsüütide funktsioon, protrombiini aeg ja selle tulemuse erinevad väljendusviisid, APTT (aktiveeritud osalise tromboplastiini aeg), D-dimeerid.
31. Antikoagulantravi laboratoorne jälgimine.
32. Trombofiiliate diagnostikas kasutatavad hüübimisuuringud.
33. Ensüümide kasutusvõimalused kliinilises praktikas. Peamised kliinilises praktikas kasutatavad ensüümid (ALAT, ASAT, GGT, ALP, CK-MBm, lipaas, LDH). ALP isoensüümide määramisnäidustused.
34. Müokardi infarkti laboratoorsed markerid (kardiaalsed troponiinid, CK-MBm).
35. Maksa seisundit peegeldavad laboratoorsed uuringud (bilirubiin, ASAT, ALAT, ALP, GGT, valk, albumiin, protrombiini aeg).

Kohustuslik kirjandus:

<https://moodle.ut.ee> (Laboratoorne meditsiin III ja IV kursusel (ARSK.03.007 ja ARSK.03.012))

Soovitav kirjandus :

Tietz Fundamentals of Clinical Chemistry and Molecular Diagnostics, 8th By Nader Rifai (2020).

<https://www.kliinikum.ee/yhendlabor/analueueside-taehestikuline-register>

7. Reumatoloogia (2022)

1. Reumatoloogilise haige uurimine
 - a. Kliiniline hindamine (põletikulise ja mehhaanilise valu eristamine, artriidi tunnused, entesopaatia ja daktüliit).
 - b. Peamised radioloogilised uuringud- ultraheli ja radiograafia
 - c. Laboratoorsed uuringud (sh. immunoloogilised analüüsid, sünoviaalvedeliku uurimine)
2. Reumatoidartriit:
 - a. Diagnoosimine, prognostilised tegurid
 - b. Ravi: ägeda faasi ja haiguse kulgu modifitseeriv ravi.
3. Spondüloartropaatiad:
 - a. Mõiste, põletikuline seljavalu, artikulaarsed ja ekstraartikulaarsed nähud ja kliinilised vormid.
 - b. Anküloseeriv spondüliit kliiniline pilt ja ravi
 - c. Psoriaatiline artriit: kliiniline pilt ja ravi

4. Infektsiooniga seotud artriit
 - a. Reaktiivne artriit: definitsioon, kliiniline pilt.
 - b. Septiline artriit- diagnoosimise põhimõtted
5. Süsteemsed (difuussed) sidekoehaigused: kliinilised sündroomid ja diagnoosimine.
 - a. Süsteemne erütematoosne luupus. Antifosfolipiidsündroom
 - b. Dermato- ja polümüosiit
 - c. Sjögreni sündroom
 - d. Süsteemne skleroos. Raynaud fenomeen.
 - e. Vaskuliidid: mõiste, tähtsamad esindajad
6. Kristallopaatiad, diagnoosimine, ravi põhimõtted
 - a. Podagra
 - b. kaltsium- pürofosfaat artropaatia.
7. Osteoartroos: vormid, kliiniline pilt, ravi.
8. Osteoporoos: vormid, diagnoosimine ravi ja profülaktika
9. Diferentsiaaldiagnoos
 - a. Äge ja krooniline artriit, osteoartroos
 - b. Süsteemsed (difuussed) sidekoehaigused
10. Ravi põhimõtted reumatoloogilisel haigel

NSAID-ravi : näidustused, kõrvaltoimed.

Glükokortikoidravi reumaatilistel haigetel : näidustused, manustamisviisid, kõrvaltoimed.

DMARD ravi sh bioloogiline ravi : kasutamise põhiprintsiibid ja kõrvaltoimed

Õppekirjandus

Kommentaar:

Kõikide küsimuste aluseks on see, et 4. kursusel ja loodetavasti ka edaspidi olete nende haigustega kokku puutunud. Need teemad on küsimuste aluseks, kusjuures eeldatakse, et üliõpilane on võimeline antud teemal tegema valikuid/mõistma küsimust ja vastama kliinilise patoloogia aspektis üldarsti tasemel.

Kirjandus:

1. Reumatoloogia konspekt . Moodle
2. R.Birkenfeldt kaasautoritega Reumatoloogia , 2012
3. EULAR Compendium of rheumatic Diseases
4. Harrison's Principles of Internal Medicine
5. <https://www.rheumatology.org/ACR> ravijuhised
6. <https://www.eular.org/recommendations>

8. Gastroenteroloogia (2019)

1. Gastrointestinaalse endoskoopia (gastroskoopia, koloskoopia, endoskoopilise retrograadse kolangiograafia) näidustused, ettevalmistus, tüsistused.Raviendoskoopia.
2. Gastroösofageaalne reflukshaigus(ösofagiidita, reflüksösofagiidiga): olemus, kliinik, diagnoos, tüsistused, ravi.
3. Muud söögitoru haigused: akalaasia (olemus, kliinik, diagnoos, ravi), ösofagiit, diverttiikulid (Zenkeri), hiaatusehernia, Mallory-Weissi sündroom.

4. Mao füsioloogia peptilise haavandiga seotult (maosoolhape, limaskestast kaitsefaktorid).
5. Peptiline haavand: olemus, kliinik, diagnoos.
6. *Helicobacter pylori*: olemus, esinemine, diagnoos, infektsiooni ravi näidustused.
7. Peptilise haavandi ravi: antatsiidid, H2RA, PPI, prostaglandiini ravimid, ravi ägenemise ajal ja säilitusravi.
8. NSAID haavand: olemus, tekke riskitegurid, ravi.
9. Äge gastriit, krooniline gastriit (olemus, diagnoos). Funktsionaalne düspepsia: klassifikatsioon, sümptomid, diagnoosimine, ravi. Zollinger-Ellisoni sündroom: olemus, kliinik, diagnoos, ravi.
10. Malabsorptsiooni sündroom: mõiste, diagnoosimine.
11. Kõhulahtisuse klassifikatsioon.
12. Selektiivne hüpolaktaasia: esinemissagedus, diagnoosimine.
13. Gluteenenteropaatia: mõiste, diagnoosimine, ravi põhimõtted.
14. Peensoolebiopsia näidustused ja diagnostiline tähendus
15. Soole ärritussündroom: diagnoosimine, ravi võimalused.
16. Põletikuline soolehaigus: klassifikatsioon.
17. Põletikulise soolehaiguse soolevälised ilmingud.
18. Haavandilise koliidi ja Crohni tõve eristamine.
19. Haavandiline koliit: ägenemise raskusastmed, diagnoos..
20. Haavandilise koliidi ravi: glükokortikoidravi, 5ASA, säilitusravi, kirurgiline ravi.
21. Crohni tõbi: kliinik, diagnoos, ravi.
22. Kroonilise hepatiidi klassifikatsioon
23. Krooniline B-hepatiit: kulg, diagnoosimine, ravi.
24. Krooniline C- hepatiit: kulg, diagnoosimine, ravi.
25. Kroonilise viirushepatiidi ekstrahepaatilised ilmingud.
26. Maksa alkoholtõbi.
27. Autoimmuunhepatiit: mõiste, vormid, diagnoosimine, ravi.
28. Primaarne biliaarsetirroos: olemus, diagnoosimine, kulg ja ravi.
29. Maksatsirroos: mõiste, kliiniline klassifikatsioon, diagnoosimise põhimõtted.
30. Portaalhüpertensiooni sündroom: mõiste, patogenees, ravi.
31. Astsiidi tekkemehhanism ja ravi. Spontaanne bakteriaalne peritoniit.
32. Portosüsteemne entsefalopaatia: olemus, patogenees, diagnoosimine, ravi
33. Healoomulised hüperbilirubineemid: mõiste, klassifikatsioon
34. Sapikivitõbi: esinemissagedus, riskitegurid. Sapikivi tekkemehhanism.
35. Sapikivitõbi: kulg ja sümptomid.
36. Sapikivitõve ravi. Ühissapijuha kivi ravi.
37. Äge pankreatiit: tekkemehhanism, kulg, sümptomid, ravi.
38. Krooniline pankreatiit: olemus, diagnostika, ravi.

Õppekirjandus

Kohustuslik kirjandus:

Harrison's Principles of Internal Medicine: Disorders of the Gastrointestinal System (disorders of the alimentary tract, liver and biliary tract disease, disorders of the pancreas).

9. Endokrinoloogia (2019)

1. 2. tüüpi diabeedi riskifaktorid ja eeldiabeet.
2. Diabeedi klassifikatsioon ja diagnoosimine.

3. Glükoositaluvuse proovi tõlgendamine.
4. 1. ja 2. tüüpi diabeedi etioloogia, patogenees ning võrdlus.
5. Peroraalsete diabeediravimite rühmad (biguaaniidid, sulfonüüluuread, DPP-4 inhibiitorid, glitasoonid, SGLT-2 inhibiitorid) – nende peamised esindajad, toimemehhanismid, olulisemad kõrvaltoimed, eelised ja puudused.
6. Süstitavate diabeediravimite (GLP-1 agonistid ja insuliin) peamised esindajad (insuliinide tüübid), toimemehhanismid, olulisemad kõrvaltoimed, eelised ja puudused.
7. 1. tüüpi diabeedi ravi.
8. 2. tüüpi diabeedi ravi.
9. Diabeedihaike jälgimine ja diabeedi ravi eesmärgid.
10. Hüperglükeemia ravi eesmärkide ja ravi individualiseerimine 2. tüüpi diabeediga patsientidel.
11. Diabeedi ägedad tüsistused, nende vältimine ja ravi.
12. Diabeedi kroonilised tüsistused, nende vältimine, skriining ja ravi.
13. Struuma klassifikatsioon, vormid ja põhjused.
14. Kilpnäärmehaiguste diagnostika.
15. Hüpertüreooosi põhjused, sümptomid, diagnoosimine ja ravi.
16. Graves'i oftalmopaatia kliiniline pilt ja ravi.
17. Subkliiniline hüpertüreosis – definitsioon ja ravi näidustused.
18. Hüpotüreosis – põhjused, kliiniline pilt ja ravi.
19. Subkliiniline hüpotüreosis – definitsioon ja ravi näidustused.
20. Alaäge türeoidiit – põhjused, kliiniline pilt, diagnoosimine ja ravi.
21. Kilpnäärme pahaloomulised kasvaja – klassifikatsioon, diagnoosimine, ravi ja jälgimise põhimõtted.
22. Cushingi sündroom – põhjused, kliiniline pilt, diagnoosimine, ravi.
23. Primaarne aldosteronism – põhjused, kliiniline pilt, skriiningu põhimõtted, diagnoosimine, ravi.
24. Feokromotsütoom – põhjused, kliiniline pilt, skriiningu põhimõtted, diagnoosimine, ravi.
25. Neerupealise intsidentaloomi käsitlus.
26. Neerupealiste alatalitluse põhjused, kliiniline pilt, diagnoosimine, ravi.
27. Hüpopfüüsi tuumorid – jaotus, kliiniline pilt, diagnoosimine, ravi.
28. Magediabeet – põhjused, kliiniline pilt, diagnoosimine, ravi.
29. Hüper- ja hüpokaltseemia põhjused, kliiniline pilt, diagnoosimine, ravi.
30. Hüpogonadism – põhjused, kliiniline pilt, diagnoosimine, ravi.

Õppekirjandus

Kohustuslik kirjandus:

Endokrinoloogia aine (ARKS.01.030) õppematerjalid Moodle'is

Soovitav kirjandus:

1. Ambos A jt. 2. tüüpi diabeedi Eesti ravijuhend 2016. Eesti Arst 2016; 95(7):465–473.
2. Davies MJ et al. Management of hyperglycaemia in type 2 diabetes, 2018. A consensus report by the ADA and the EASD. Diabetologia 2018; <https://doi.org/10.1007/s00125-018-4729-5>.
3. Wass J et al. Oxford Handbook of Endocrinology and Diabetes. Third Edition, 2014.
4. Wass J et al. Oxford Textbook of Endocrinology and Diabetes, Second Edition, 2011.
5. Kronenberg HM et al. Williams Textbook of Endocrinology. 11th Edition, 2008.

10. Kardiokirurgia (2019)

Kõigi järgnevate haiguste puhul peaks teadma haiguse olemust, ravi näidustusi ja kirurgilise ravi võimalusi.

1. Avatud arteriaalne juha
2. Aordi koarktatsioon
3. Kodade vaheseina defekt
4. Vatsakeste vaheseina defekt
5. Südame isheemiatõbi
6. Mitraalklapi rike (stenoos, puudulikkus)
7. Aordiklapi rike (stenoos, puudulikkus)
8. Aordi dissektsioon

Õppekirjandus

1. Kardiokirurgia loengu ja seminari materjalid moodle'is
2. Multimedia Manual of Cardiothoracic Surgery - mmcts.org<<http://mmcts.org>>
3. „Oxford Specialist Handbook of Cardiothoracic Surgery“ J. Chikwe, DT. Cooke, A. Weiss, Oxford University Press 2013
4. “John Hopkins Textbook of Cardiothoracic Surgery” DD. Yuh, LA. Vricell, SC. Yang, JR. Doty, 2014 by McGraw-Hill Education

11. Torakaalkirurgia (2019)

1. Torakaalkirurgilise haige uurimine - haiguste riskitegurid, sümptomatoloogia, objektiivsed, radioloogilised (röntgenograafia, kompuutertomograafia, magnetresonantstomograafia, positronemissionstomograafia ja stsintigraafia), endoskoopilised ja invasiivsed diagnostika meetodid (transtorakaalne biopsia, kirurgiline diagnostika).
2. Juurdepääsuteed torakaalkirurgias - torakoskoopia, mediastinoskoopia, torakotoomia, sternotoomia. Juurdepääsutee valik erakorralises ja plaanilises kirurgias.
3. Kopsuresektioonid (atüüpiline resektioon, segmentektoomia, (bi)lobektoomia, pulmonektoomia, laiendatud resektioonid kasvajate korral).
4. Pleuraõõne punktsioon ja pleuradrenaaž. Näidustused, vastunäidustused, meetodika ja komplikatsioonid. Pleurodees - näidustused, meetodika, tulemused.
5. Pneumotooraks. Etioloogia (primaarne, sekundaarne spontaanne pneumotooraks). Diagnostika. Ravitaktika. Kirurgilise ravi näidustused ja meetodika.
6. Pleuraempüem - erinevad tekkepõhjused, sümptomatoloogia, diagnostika ja ravitaktika valik (pleuradrenaaž, intrapleuraalne fibrinolüütiline ravi, torakoskoopia ja torakotoomia näidustused, dekortikatsioon, torakoplastika, lihasplastika ja omentoplastika).
7. Kopsuvähk – sümptomatoloogia, diagnostika alused, kirurgilise ravi näidustused ja võimalused. Patsientide preoperatiivne uurimine, operaabelsuse hindamine (kasvaja leviku hindamine, funktsionaalne diagnostika). TNM klassifikatsioon. Haigete elulemus tulenevalt kasvaja staadiumist.
8. "Ümarvari" kopsus - mõiste, võimalik etioloogia, diferentsiaaldiagnostika võimalused, patsiendi jälgimise kriteeriumid.
9. Kopsu metastaaside kirurgilise ravi näidustused ja võimalused.

10. Söögitoru kirurgilised haigused. Beniigsete söögitoruhaiguste sümptomatoloogia ja diagnostika - ösofagoskoopia, ösofagograafia. Söögitoru divertiklite kirurgilise ravi näidustused ja võimalused.
11. Söögitoru perforatsioon. Tekkepõhjused, sümptomatoloogia, diagnostika ja ravitaktika valik.

Õppematerjalid Moodle keskkonnas:

- Torakaalkirurgia loengumaterjalid

Käsiraamatud:

- ESTS Textbook of Thoracic Surgery. 2014
- Shields' General Thoracic Surgery. 8th edition. Joseph LoCicero. 2018

Pneumotooraks:

- WI Choi. Pneumothorax. Review. Tuberc Respir Dis 2014;76:99-104.
<https://synapse.koreamed.org/Synapse/Data/PDFData/0003TRD/trd-76-99.pdf>
- MacDuff A et al. Management of spontaneous pneumothorax: British Thoracic Society pleural disease guideline 2010. Thorax 2010; 65(Suppl 2):ii18-ii31
- Laisaar T. Spontaanne pneumotooraks: tekkepõhjused ja diagnostika. I osa. Eesti Arst 2005; 84: 542-8
- Laisaar T. Spontaanne pneumotooraks: ravi. II osa. Eesti Arst 2005; 84: 549-57
- Laisaar T. Euroopa kopsuhaiguste seltsi tööühma uus konsensusdokument primaarse spontaanse pneumotooraksi kohta. Eesti Arst 2015; 94: 681-682
(<http://ojs.utlib.ee/index.php/EA/article/viewFile/12475/7550>)

Kopsuvähk:

- Kopsuvähk. Eesti Arst erinumber 2010;89(Lisa2)
- Laisaar T. Kopsuvähi uus TNM klassifikatsioon (8. versioon). Eesti Arst 2017; 96: 36-39
- Laisaar T. Ümarvari kopsus. Ülevaade. Eesti Arst 2008; 87: 260-268
- Medscape: <https://emedicine.medscape.com/article/279960-overview>

Rindkerekirurgia uurimismeetodid ja pleuraõõne protseduurid:

- Pleural procedures and thoracic ultrasound: British Thoracic Society pleural disease guideline 2010 http://thorax.bmj.com/content/65/Suppl_2/i61.full.pdf+html
- Laisaar T. Kas pleuradrenaažis on midagi olulist muutumas? Eesti Arst 2013; 92: 180-181
- Multimedia Manual of Cardiothoracic Surgery <https://mmcts.org/category/4>

Pleura empüem

- Ahmed AEH, Yacoub TE. Empyema thoracis. Review. Circulatory, Respiratory and Pulmonary Medicine 2010;4 1-8
(<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2998927/pdf/ccrpm-2010-001.pdf>)

- Davies HE et al. Management of pleural infection in adults: British Thoracic Society pleural disease guideline 2010. Thorax 2010; 65: ii41-ii53
(http://thorax.bmj.com/content/65/Suppl_2/ii41.full.pdf+html)

Söögitoru haigused:

- Esophageal perforation: diagnostic work-up and clinical decision-making in the first 24 hours. <https://doi.org/10.1186/1757-7241-19-66>
- Esophageal Diverticula. <https://emedicine.medscape.com/article/174402-overview>

12. Veresoontekirurgia (2019)

1. Alajäsemete krooniline isheemia, mõiste, selle põhjused (haigused).
2. Alajäsemete arterite oblitereeriv ateroskleroos (*peripheral artery disease*, PAD), riskifaktorid, kliinilised staadiumid (s.h. kriitilise isheemia mõiste).
3. Alajäsemete arterite oblitereeriv ateroskleroos, diagnostika, erinevate diagnostiliste meetodite võrdlus (eelised, puudused).
4. Alajäsemete arterite oblitereerivate haiguste diferentsiaaldiagnostika.
5. Alajäsemete arterite oblitereeriva ateroskleroosi ravi sõltuvalt haigusstaadiumist, kirurgilise/endovaskulaarse ravi näidustused, erinevate ravivõimaluste võrdlus (eelised, puudused).
6. Ekstrakraniaalsete ajuarterite haiguste (stenoseerivad/okluseerivad), kliinik, tüsistused, diagnostika.
7. Ekstrakraniaalsete ajuarterite haiguste ravivõimalused, kirurgilise ravi näidustused, erinevate ravivõimaluste võrdlus.
8. Kõhuaordi aneurüsm, mõiste, kliinik, diagnostika, ravipõhimõtted, kirurgilise ravi näidustused.
9. Ruptureerunud kõhuaordi aneurüsm, kliinik, diagnostika, raviprintsiibid.
10. Alajäsemete äge isheemia, mõiste, selle põhjused, kliinik, klassifikatsioon, diagnostika, emboolia ja tromboosi diferentsiaaldiagnostika.
11. Alajäsemete ägeda isheemia raviprintsiibid sõltuvalt kliinilisest staadiumist, erinevate ravivõimaluste võrdlus.
12. Intraarteriaalse trombolüüsravi näidustused ja vastunäidustused.
13. Alajäseme kompartmentsündroom, mõiste, kliinik, raviprintsiibid.
14. Varikoos, kliinik, klassifikatsioon, diagnostika, raviprintsiibid.
15. Flebotromboos, mõiste, kliinik, diagnostika, raviprintsiibid.
16. Posttrombootiline sündroom, mõiste, kliinik, diagnostika.
17. Posttrombootilise sündroomi tüsistused, nende profülaktika, raviprintsiibid.

Õppekirjandus

Kirjandus

1. Loengumaterjalid Moodle'is - kohustuslik
2. Ravijuhised: <http://www.esvs.org/journal/guidelines/>- soovituslik
3. Rutherford's Vascular Surgery, 8th Edition, 2014, Elsevier. By Jack L. Cronenwett, MD and K. Wayne Johnston, MD, FRCSC.- soovitusli

13. Lastekirurgia (2022)

1. Seedetrakti arenguanomaaliad (söögitoru atreesia, duodeenumi obstruktsioon, anorektaalsed malformatsioonid, püloruse stenoos, Hirschsprungi tõbi, kongenitaalne diafragmaalsong) ja kõhuesseina arenguanomaaliad (gastroskiis, omfalotseele, kusepõie ekstroofia).
2. Septilised luu ja liigesehaigused lastel. Seedetrakti võõrkehad lastel.
3. Processus vaginalis peritonei patoloogia lastel. Songad lastel.
4. Äge kõht (äge apenditsiit, primaarne peritoniit, invaginatsioon) ja selle iseärasused väikelastel
5. Kaasasündinud ja omandatud uroloogilised haigused (hüpospaadia, epispaadia, krüptorhism)
6. Põletuste klassifikatsioon, põhjused, esmaabi ja ravitaktika lastel.
7. Ägedad skrootumi haigused (testise torsioon, hüdatiidi torsioon, orhiit) ja eesnaha patoloogia lastel (fimoos, parafimoos).
8. Puusaliigese arenguline düsplaasia. Komppöid. Artrogrüpoos.
9. Luumurrud lastel, nende diagnostika ja ravi iseärasused. Kasvuplaadi vigastused, klassifikatsioon, ravipõhimõtted.
10. Juveniilsed osteokondroosid. Juveniilne reiluupea epifüsiolüüs. Skolioos

Kirjandus

IV kursuse loengute ja praktikumide materjalid

1. Coran GA, Adzick NS, Krummel MT, Laberge JM, Shamberger R, Caldamone A. 2012 Pediatric Surgery, 2-Volume Set: Expert Consult - Online and Print 7th edition. Mosby.
2. Puri P, Hoellwarth E.M. 2019 Pediatric Surgery 2nd ed. Springer Surgery Atlas Series.
3. Mattei P, Nichol PF, Rollins MD II, Muratore CS. 2017 Fundamentals of Pediatric Surgery: Second Edition 2nd ed. Springer International Publishing AG.
4. Staheli LT. 2015 Fundamentals of Pediatric Orthopedics 5th edition. Lippincott Williams and Wilkins.

Andmebaasid:

<https://www.uptodate.com/contents/search>

<https://www.orthobullets.com/>

14. Uroloogia (2019)

1. Uroloogilised endoskoopilised ja radioloogilised uurimismeetodid: tsüstoskoopia, ureteroskoopia, antegraadne ja retrograadne püelograafia, ureetro-tsüstograafia, urodünaamika
2. Kuseteede dreneerimised: põie kateteriseerimine, epitsüstostoom, nefrostoom, stentimine. Näidustused ja põhimõte
3. Neerukivitõbi. Sümptomid, diagnostika ja ravi. Colica renalis ja selle esmaabi
4. Healoomulised obstruktiivsed alumiste kuseteede haigused: eesnäärme healoomuline hüperplaasia, ureetra striktuur, prostatiit. Sümptomid, diagnostika ja ravi
5. Uro-onkoloogia: eesnäärme-, neeru-, põie-, munandi kasvaja. Sümptomid, diagnostika ja ravi

6. Erakorralised uroloogilised seisundid: uriini retensioon, ägedad infektsioonid, hematuuria, äge skrootum, parafimoos, priapism
7. Urotraumad : neeru-, ureeteri-, põie-, ureetra- ja penise vigastused
8. Neerusiirdamine: näidustused ja vastunäidustused, immuunsuppressiooni põhimõtted, võimalikud tüsistused
9. Põie funktsionaalsed häired: uriini pidamatuse tüübid, ebastabiilne põis. Sümptomid, diagnostika ja ravi põhimõtted

Kohustuslik kirjandus: loengumaterjalid Moodle'is

Lisakirjandus

1. European Association of Urology. Pocket Guidelines 2018
2. Elektroonilised õpikud: Tartu Ülikooli raamatukogu, Tartu Ülikooli Kliinikumi Medinfokeskus:
 Smith & Tanagho's General Urology, 18e
 Current Diagnosis & Treatment: Surgery, 14th ed 2015 Chapter 38: Urology
 Current Medical Diagnosis & Treatment Lange 2019 . Chapter 23: Urologic Disorders
 Täpsemalt uroloogilistest operatsioonidest: Glenn's Urologic Surgery 2009
3. Eestikeelset lisakirjandust:
 Ebastabiilne põis. Eesti Arst 2009; 88(7–8)
 Neerusiirdamine. Pearingst 2018; 07 (138)
 Eakate farmakoteraapia. Uroloogiliste haiguste ravi eakatel. Medicina 2012

15. Traumatoloogia ja ortopeedia (2019)

1. 1 Luumurdude diagnostika
2. Pehme kudede vigastused (lihas, kõõlus, liigeskapsel) diagnostika ja ravi;
3. Luumurdude ravi printsiibid, konservatiivse ravi näidustused ja meetodid
4. Luumurdude ravi polütrauma haigel
5. Luumurdude tüsistused
6. Implantaatidega seotud infektsioonid
7. Luumurdude operatiivse ravi näidustused ja meetodid
8. Liigete nihetuse diagnostika ja ravi
9. Rangluu murru diagnostika ja ravi
10. Õlaliigese nihetuse repositsiooni meetodid
11. Õlavarreluu pea ja kaela murdude ravi
12. Õlavarreluu diafüüsi murdude ravi
13. Käärliigese nihetuse diagnostika ja ravi
14. Käärliigese sisestest murdude diagnostika ja ravi
15. Käärvarreluude murdude ravi
16. Kodarluu murd tüüpilises kohas
17. Sõrmede sirutajakõõluste rebendi diagnostika ja ravi
18. Sõrmede painutajakõõluste rebendi diagnostika ja ravi
19. Randme- ja sõrmeluude murrud
20. Vaagnaluude murdude ravi
21. Siseorganite vigastused vaagnaluude murdude korral
22. Puusaliigese nihetuse klassifikatsioon, repositsiooni meetodid
23. Reieluukaela murdude diagnostika ja ravi

24. Reieluu pertrohanteersete murdude ravi
25. Reieluu diafüüsi murdude ravi
26. Põlveliigesesisest murdude diagnostica ja ravi
27. Põlveliigese sidemete vigastuste diagnostika ja ravi
28. Põlveliigese meniskide vigastused
29. Põlvekedra murrud
30. Sääreluu diafüüsi murdude ravi
31. Malleolaarmurdude diagnostika ja ravi
32. Kandluu murdude ravi
33. Kontsluu murdude ravi
34. Pöia- ja põialaba luude murrud
35. Lülisambamurdude klassifikatsioon
36. Lülisamba rinna ja nimmeosa murdude diagnostika ja ravi
37. Lülisamba patoloogia
38. Skolioosi diagnostika ja ravi
39. Rinnaku ja roiete murdude diagnostika ja ravi
40. Osteoartroosi kliiniline ja röntgenoloogiline diagnostika
41. Osteoartroosi ravi
42. Kontraktuur ja anküloos
43. Labajala deformatsioonid
44. Luude kasvajakasvajaolised seisundid
45. Luuinfektsioon
46. Contractura Dupuytren
47. Põletused
48. Külmmumised (congellatio)

Õppekirjandus

Ortopeedia õpikud on järgnevad:

Essential Orthopaedics and Trauma (Churchill Livingstone) või siis järgnevad kaks
Outline of Orthopaedics (Elsevier) ja Adam's Outline of Fractures (Elsevier)

Kõiki õpikuid on ka raamatukogus olemas, lisaks kaks elektroonilist, kuid siis peab ülikooli võrgus olema

Andmebaasi Access Medicine link

<https://accessmedicine.mhmedical.com/>

Current Diagnosis & Treatment in Orthopedics, 5e

Ja üks 2019. aasta e-raamat

Practical office orthopedics [Võrguteavik] / Edward (Ted) Parks Ilmunud New York : McGraw-Hill, 2018

Link <https://accessmedicine.mhmedical.com/book.aspx?bookid=2230>

16. Onkoloogia (2019)

1. Onkoloogia üldmõisted
2. Pahaloomuliste kasvajakasvajaolise epidemioloogia
3. Pahaloomuliste kasvajakasvajaolise levikuulatuse hindamine, TNM klassifikatsioon, staadiumid
4. Kiiritusravi alused
5. Medikamentoosse vähiravi alused

6. Väliskiiritusravi ja medikamentoosse ravi kombineerimise (radiokemoteraapia) alused
7. Eesnäärmevähk
8. Rinnavähk
9. Seedetrakti pahaloomulised kasvajakad (söögitoru-, mao-, kõhunäärme-, jämesoole-, pärasoole, maksa- ja sapiteedevähk)
10. Kopsuvähk
11. Pea- ja kaelapiirkonna kasvajakad
12. Günekoloogilised pahaloomulised kasvajakad (munasarja-, emakakeha-, emakakaelavähk)
13. Urotrakti pahaloomulised kasvajakad (neeru-, kusepõievähk)
14. Melanoom ja nahavähk
15. Sarkoomid
16. Erakorralised situatsioonid onkoloogias

Õppekirjandus

Kohustuslikud õppematerjalid:

1. Väliskiiritusravi ja medikamentoosne ravi onkoloogias. Jaal, J.; Jõgi, T.; Vardja, M. Tartu Ülikooli Kirjastus 2015
2. Onkoloogia loengute materjalid

Soovituslikud õppematerjalid:

3. Kopsuvähk. Eesti Arsti erinumber, 2010, 89 (Lisa 2)
4. Noored ja vähk. Eesti Arsti erinumber, 2014, 93 (7)
5. Eakad ja vähk. Eesti Arsti erinumber, 2015, 94 (10)
6. Immuunsüsteem ja vähk. Eesti Arsti erinumber, 2017, 96 (5)

17. Kõhuõõne- ja kilpnäärmekirurgia (2022)

1. Söögitoru lahisongad. Klassifikatsioon, diagnostika, ravi.
2. Reflukshaigus. Näidustused kirurgiliseks raviks, kirurgilise ravi meetodid.
3. Kardia akalaasia. Diagnostika, ravi.
4. Peritoniit. Klassifikatsioon. Patogenees, diagnostika, ravi.
5. Kõhuõõne abstsessid. Kliiniline pilt, diagnostika, ravi.
6. Kõhuõõne trauma. Diagnostika, ravi printsiibid.
7. Peptilise haavandi kirurgilise ravi näidustused ja meetodid.
8. Pülorostenooos. Diagnostika, ravi.
9. Peptilise haavandi perforatsioon. Diagnostika, ravi
10. Seedetrakti ülaosa verejooksud. Diagnostika, ravi.
11. Seedetrakti alaosa verejooksud. Diagnostika, ravi.
12. Kolelitiaas. Diagnostika, ravi.
13. Äge koletsüstiit. Diagnostika, ravi.
14. Mehhaaniline ikterus ja kolangiit. Diagnostika, ravi.
15. Äge pankreatiit. Klassifikatsioon. Kliiniline pilt, diagnostika, ravi ja tüsistused.
16. Krooniline pankreatiit. Kirurgilise ravi näidustused ja ravi.
17. Äge apenditsiit. Diagnostika, ravi ja tüsistused.
18. Soolesulgus (iileus). Klassifikatsioon. Diagnostika, ravi.
19. Peensoole sulgus (peensoole mehhaaniline iileus): põhjused, diagnostika, ravi.
20. Jämesoole sulgus (jämesoole mehhaaniline iileus): põhjused, diagnostika, ravi.
21. Paralüütiline (adünaamiline) iileus. Diagnostika, ravi.

22. Mesenteriaalisheemia. Diagnostika, ravi.
23. Divertikuloos ja divertikuliit. Diagnostika, ravi.
24. Soole põletikuline haigus. Kirurgilise ravi näidustused ja meetodid.
25. Hemorroidid. Klassifikatsioon. Sümptomid, diagnostika, ravi.
26. Anaallõhe. Diagnostika, ravi.
27. Anorektaalne abstsess ja fistulid. Diagnostika, ravi.
28. Pilonidaalsiinus. Diagnostika, ravi.
29. Kõhuseina songad. Diagnostika, ravi.
30. Kilpnäärme kirurgilised haigused. Diagnostika, ravi.
31. Bariaatriline kirurgia. Näidustused. Vastunäidustused. Mikroelementide ja vitamiinide asendusravi.

Õppekirjandus

Kohustuslik kirjandus:

1. Loengute materjalid Moodle'is üldaine Kirurgia all
2. GM Doherty. Current Diagnosis & Treatment Surgery

Soovitav kirjandus:

1. Cameron. Current Surgical Therapy
2. Kirurgia. Medicina 2007.
3. Valvekirurgi käsiraamat. 2008

18. Naistehaigused ja sünnitusabi (2019)

1. Rasedus, rasedusaegne jälgimine:
 - a. Raseduse diagnoosimine
 - b. Füsioloogilised muutused raseduse ajal
 - c. Raseduse kestuse ja sünnituse tähtaja määramine
 - d. Antenataalne jälgimine normaalselt kulgeva raseduse korral
 - e. Rasedusriskide hindamine, raseduse jälgimine riskiraseduse korral
 - f. Ravimite kasutamine raseduse ajal; teratogeensed ravimid
2. Sünnielne diagnostika: loote kromosoomihaiguste ja väärarendite diagnostika, ultraheli võimalused
3. Raseduse I poole probleemid
 - a. Rasedusaegne liigoksendamine (etioloogia, diagnostika ja ravi)
 - b. Iseeneslik raseduse katkemine (põhjused, diagnostika ja ravi)
 - c. Emakaväline rasedus (riskitegurid, diagnostika ja ravi)
4. Raseduse II poole probleemid:
 - a. Hüpertensiivsed häired raseduse ajal, sh preeklampsia, HELLP, hepatogestoos (definitsioon, riskitegurid, kliiniline pilt, diagnostika ja ravi, ohud emale ja lootele)
 - b. Gestatsioonidiabeet (riskitegurid, diagnostika ja ravi, ohud emale ja lootele)
 - c. Raseduse II poole verejooksud: platsenta enneaegne irdumine, platsenta eesasetus, emaka rebend
 - d. Kõhuvalu raseduse ajal (sümptoomid, diagnostika)
 - e. Loote kasvuhäired: kasvupeetus, makrosoomia (riskitegurid, ohud)
5. Mitmikrasedus (diagnoosimine, mitmikrasedusega seonduvad riskid)
6. Rasedus ja kaasnevad haigused
 - a. Ema diabeet
 - b. Südame- ja veresoonehaigused

- c. Neeruhaigused
 - d. Trombemboolilised haigused
7. Normaalne sünnitus
- a. Sünnituse perioodid
 - c. Ema ja loote seisundi jälgimine
 - d. Sünnituse juhtimine
 - e. Sünnituse valutustamine
8. Sünnituse kulu häired
- a. Sünnituse käivitumise häired: ülekantud rasedus, riskid lootele
 - b. Sünnitusjõudude anomaaliad
 - c. Loote pea ja vaagna sobimatus
 - d. Loote pea seadumise ja hoiaku anomaaliad
 - d. Loote õlgade düstokia (riskitegurid, tüsistused)
9. Enneaegne sünnitus
- a. Riskitegurid
 - b. Ähvardava enneaegse sünnituse diagnoosimine ja ravi
 - c. Enneaegne lootevee puhkemine
 - d. Enneaegse sünnituse juhtimine
 - e. Enneaegse lapse prognoos
10. Sünnitusabioperatsioonid: loote väline pööre, vaakumsünnitus, keisrilõige
11. Sünnitusjärgne periood ja selle tüsistused
- a. Sünnitusjärgse perioodi füsioloogia
 - b. Sünnitusjärgne verejooks
 - c. Sünnitusjärgne põletik
 - e. Imetamine. Laktatsioonihäired
 - f. Sünnitusjärgne kontratseptioon
12. Vastsündinu adaptatsioon, hooldus, nõustamine; vastsündinu elustamise põhimõtted ja vahendid
13. Günekoloogiline patsient:
- a. Uurimise ja läbivaatuse põhimõtted
 - b. Diagnostilised uuringud ja protseduurid günekoloogias
 - c. Günekoloogiline läbivaatus eri sihtrühmadel (laps, teismeline, eakas, puudega või seksuaalvägivalda kogenud patsient).
14. Menstruaaltsükli neuroendokriinne regulatsioon (hüpotaalamus-hüpofüüsi-ovaariumide talitus);
- a. ovariaalne ja endometriaalne tsükkel;
 - b. normaalne menstruaaltsükkel
15. Tütarlaste puberteet ja puberteedi häired
- a. Neuroendokriinsed ja kehalised muutused ning nende hindamine
 - b. Enneaegse ja hilise puberteedi peamised põhjused
16. Menstruaaltsüklihäired
- a. Menstruaaltsüklihäiretega patsiendi uurimine
 - b. Menstruaaltsüklihäired
 - c. Primaarne ja sekundaarne amenorröa (peamised põhjused, diff.diagnostika, uurimine ja ravitaktika)
 - d. Hüperprolaktineemia
 - g. Polütsüstiliste munasarjade sündroom: kliiniline pilt, diagnostika, ravi ja terviseriskid
 - h. Düsmenorröa
 - i. Premenstruaalne sündroom
17. Abnormaalne emakaverejooks (AUB)
- a. PALM-COEIN klassifikatsioon (FIGO)
 - b. Uurimis- ja ravitaktika

- c. Differentiaaldiagnoos
- 18. Naise suguteede põletikud
 - a. Naise suguelundite mikrobioota ja seda mõjutavad tegurid
 - b. Naise suguteede põletike klassifikatsioon
 - c. Tupe- ja emakakaelapõletik
 - d. Vaagnaorganite põletik
 - e. Sugulisel teel levivad haigused
 - f. Diagnoos, differentiaaldiagnoos, uurimismeetodid ja ravi
- 19. Emakakaela healoomulised muutused ning prekantseroosid
 - a. Emakakaela anatoomia ja füsioloogia
 - b. Emakakaela uurimise näidustused ja võimalused (PAP-test, HPV, kolposkoopia)
 - c. Emakakaela healoomulised muutused, HPV infektsioon
 - d. Emakakaela prekantserooside diagnoosimine ja ravi
 - e. Emakakaelavähi ennetamine, sõeluuring
- 20. "Äge kõht" günekoloogias:
 - a. emakaväline rasedus
 - b. munasarja apopleksia
 - c. Adneksi või tsüsti pöördumine, munasarjatsüsti ruptuur
 - d. Müoomisõlme nekroos
- 21. Üleminekuiga
 - a. Mõisted (pre- peri- ja postmenopaus)
 - b. Hormonaalsed ja teised üleminekuueaga kaasnevad muutused
 - c. Klimakteeriline ja urogenitaalne sündroom
 - d. Patsiendi käsitlemise üldised põhimõtted
 - e. Hormoonasendusravi alustamine ja jälgimine, hüved ja ohud
- 22. Vaagnapõhja anatoomilised ja funktsionaalsed häired. Vaagna- ja vaagnaelundite allavaje.
- 23. Uriinipidamatus
 - a. mõisted
 - b. peamised põhjused
 - c. klassifikatsioon
- 24. Naise suguelundite healoomulised kasvaja
 - a. Munasarjakasvaja
 - b. Healoomulised munajuha moodustised
 - c. Healoomulised tupekasvaja ja -moodustised
 - d. Emakalihaskoe kasvaja e. müoom
- 25. Endometriosis (etiopatogenees, sümptomid, diagnostika ja ravi)
- 26. Viljatatus
 - a. Naise- ja mehepoolsed viljatuse põhjused
 - b. Viljatuse uuringud
 - c. Ravi ja selle tulemused
 - d. korduv raseduse katkemine
- 27. Raseduse katkestamine
 - a. Seadusandlus
 - b. Meetodid (kirurgiline ja medikamentoosne abort)
 - c. Abordi mõisted
 - d. Nõustamine, raseduse katkestamisega seotud eetilised aspektid
- 28. Rasestumisvastased meetodid
 - a. Rasestumisvastased meetodid (RVM), nõustamine ja tõhusus
 - b. WHO meditsiinilise lubatavuse kriteeriumid
 - c. RVM, hüved ja riskid

Õppekirjandus naistehaigustes ja sünnitusabis

19. Lastehaigused (2019)

1. Vastsündinu: ajaline, enneaegne, ülekantud; sünnikaal, pikkus, pea ümbermõõt ja nende vastavus gestatsiooniajale, kasvugraafik. Vastsündinu läbivaatuse iseärasused
2. Ema seisundid, mis mõjutavad loote ja vastsündinu tervist (kahjulikud ained, ema sagedamad haigused, ravimid raseduse ja sünnituse ajal)
3. Apgari hinne. Perinataalne asfüksia, HIE: diagnoosimine, raskusastmed, prognoos
4. Vastsündinu adaptatsiooni põhiaspektid. Hüpopglükeemia riskigrupid
5. Enneaegne vastsündinu, prognoosi mõjutavad faktorid. Bronhopulmonaalne düsplaasia
6. Bilirubiini ainevahetus, hüperbilirubineemia põhjused. Vastsündinute hemolüütiline haigus
7. Vastsündinu hingamishäired (transitoorne tahhüpnoe, mekooniumi aspiratsioon, RDS)
8. Loote ja vastsündinu vertikaalse nakatumise teed ning infektsioonide preventatsioon
9. Vastsündinu infektsioonid (nabapõletik, konjunktiviit, püodermia, meningiit, sepsis)
10. Krampide põhjused vastsündinuas
11. Neonataalsed sõeluuringud (kuulmine, veretestid, SpO₂)
12. Pea ümbermõõt sünnil, selle kasvamine esimesel eluaastal. Mikro- ja makrotsefaalia
13. Lapse arengu tähtsamad etapid esimesel eluaastal
14. Rinnapiimaga toitmine. Rinnapiima eelised võrreldes lehmapiimaga. Imiku terviseriskid lehmapiimaga toitmisel
15. Imiku toitmise põhiprintsiibid
16. Lapse normaalne kasvamine, selle etapid ja peamised mõjutegurid, kasvukõverad
17. Normaalne puberteedi areng poistel ja tüdrukutel (algusaeg, Tanneri skaala)
18. Lapse eeldatav lõplik kehapikkus ja kasvukoridor, nende arvutamine
19. Kasvuhäired: põhjused, diagnostika ja ravi põhiprintsiibid
20. Puberteedi häired: definitsioon, põhjused
21. Ülekaalulisus ja rasvumus, nende põhjused
22. Sensibiliseerimise kujunemine, allergiahaiguste levimus, avaldumine erinevas vanuses, riskitegurid ning vältimise võimalused
23. Allergia diagnostika: nahatorketestid, IgE antikehade sisalduse määramine, komponentdiagnostika
24. Ägeda ja kroonilise urtikaaria põhjused, diagnostika ja ravi
25. Atoopiline dermatiit: kliinilised ilmingud, diagnostilised kriteeriumid, ravi põhimõtted
26. Allergiline riniit, pollinoos ja ristallergia: diagnostika, ravi võimalused sh allergia immuunravi
27. Anafülaksia: põhjused, diagnostika ja ravi põhimõtted
28. Äge ja korduv bronhide obstruktsioon, põhjused, ravi
29. Astma: diagnostilised kriteeriumid, lapsee iseärasused, abiuuringud. Astmahoo ravi
30. Pikaajaline ja/või korduv köha, põhjused, diferentsiaaldiagnoosimine
31. Võõrkeha hingamisteedes
32. Toiduallergia ja toidutalumatatus: mehhanismid, kliinilised ilmingud, diagnoosimine. Lehmapiima allergia/ talumatatus: kliinilised ilmingud, diagnoosimine, prognoos
33. Tsüstiline fibroos: etioloogia ja patogenees, esmased sümptomid, kliinilised ilmingud, diagnoosimine, ravi põhiprintsiibid, prognoos
34. Seedetrakti funktsionaalsed häired eri vanuses lastel (gastroösofageaalne refluks, ruminatsioon, koolikud, funktsionaalne kõhukinnisus, düskeesia, funktsionaalne

- kõhulahtisus, funktsionaalne iiveldus, funktsionaalne oksendamine, funktsionaalne düspepsia, funktsionaalne kõhuvalu, ärritatud soole sündroom): kliinilised ilmingud, diagnoosimine
35. Gastroösofageaalne refluks, gastroösofageaalne reflukshaigus: diferentsiaaldiagnostika
 36. Oksendamise põhjused eri vanuses lastel (pülorostenoos, akalaasia, tsüklilise oksendamise sündroom): tekkemehhanismid, kliinilised ilmingud, diagnoosimine
 37. Funktsionaalne kõhukinnisus: põhjused, kliinilised ilmingud, diferentsiaaldiagnoosimine, tüsistused, ravi põhimõtted. Hirschsprungi tõbi: kliinilised ilmingud
 38. Krooniline kõhuvalu: põhjused eri vanuses lastel, kliinilised ilmingud, diferentsiaaldiagnoosimine, alarm-sümptomid
 39. Hüpolaktaasia: kliinilised ilmingud lastel
 40. Malabsorptsioonisündroom lastel: kliinilised ilmingud, diferentsiaaldiagnoosimine
 41. Tsöliaakia: tekkemehhanismid, kliinilised ilmingud eri vanuses lastel, söeluuringud eri vanuses patsientidel, kaasnevad haigused, tsöliaakia söeluuringud kaasnevate haiguste puhul, diagnoosimine, ravi
 42. Veriokse, veriuroe: sagedamad põhjused, diferentsiaaldiagnoosimine
 43. Põletikulised soolehaigused: kliinilised ilmingud, diferentsiaaldiagnoosimine, diagnoosimine
 44. Kuseteede infektsioon lastel: kliinilised ilmingud erinevas vanuses lastel, diagnoosimine
 45. Äge glomerulonefriit: kliinilised ilmingud, diagnoosimine
 46. Nefrootiline sündroom: kliinilised ilmingud, diagnoosimine
 47. Arteriaalne hüpertensioon: vererõhu väärtuste muutumine vanusega, hüpertensiooni diagnoosimine, sagedaimad põhjused erinevates vanusegruppides
 48. Kaasasündinud südamerikete kliinilised ilmingud, diagnoosimine
 49. Aneemia lapseas: sagedaimad põhjused ja diferentsiaaldiagnoosimine
 50. Rahhiidi tekkepõhjused, kliinilised ilmingud, diagnoosimine, profülaktika
 51. Põletikulised ja mittepõletikulised liigshaigused lapseas
 52. Juveniilne idiopaatiline artriit – alatüübid, diagnoosimise võimalused
 53. Süsteemsete sidekoehaiguste ja sagedamate vaskuliitide kliinilised ilmingud ja laboratoorsed muutused lapseas
 54. Ägedad ülemiste ja alumiste hingamisteede infektsioonid lapseas: otiit, sinusiit, farüngiit, larüngotrahheiit, epiglottiit, bronhiit, bronhioliit ja kopsupõletik. Etioloogiline struktuur, kliiniline sümptomatoloogia, diagnoosimine ja ravi
 55. Äge gastroenteriit lapseas: etioloogiline struktuur, kliiniline sümptomatoloogia, diagnoosimine ja ravi
 56. Lööbega kulgevad haigused: sarlakid, leetrid, punetised, tuulerõuged, herpes-6 infektsioon (imikute äkkeksanteem), Kawasaki sündroom
 57. Meningiit ja meningoentsefaliit lapseas: etioloogiline struktuur, kliiniline sümptomatoloogia, diagnoosimine ja ravi
 58. Laste vaktsineerimine: Eesti laste vaktsinatsioonikalender, vaktsineerimiste vastunäidustused, vaktsineerimiste kõrvaltoimed
 59. Närvisüsteemi (NS)areng, NS arenguhäired (NS areng pre- ja postnataalselt, kriitilised perioodid, erinevad arenguhäired – pervasiivne arenguhäire, vaimse arengu mahajäämus, arenguline kõnehäire)
 60. Spastilised sündroomid lapseas (HIE, PCI)
 61. Hüpotoonilised sündroomid lapseas (tsentraalne ja perifeerne hüpotoonia, etioloogia, diferentsiaaldiagnoos)
 62. Lapseea epilepsia (epileptilise hoo diagnoosimine, sagedamad iselimeeruvad epileptilised sündroomid, epileptilised entsefalopaatid; febrilised krambid)
 63. Paroksüsmaalsed mitteepileptilised häired imiku-, lapse- ja noorukieas

64. Lapseea insult (alatüübid, diagnostilised kriteeriumid, etioloogia, ägeda perioodi ravi, rehabilitatsioon)
65. Peavalud lastel (primaarsed ja sekundaarsed peavalud lastel)
66. Peatrauma lastel (diagnoosimine, raskusastmed, ägeda perioodi käsitus, ravi, rehabilitatsioon, prognoos)
67. Liigutushäired lapseas (etioloogia, diferentsiaaldiagnoos, sagedamad lihashaigused, neuromuskulaarsed haigused, ravi)
68. Ajukasvajad lastel (sagedamad kasvajakasvaja, diagnoosimine, ravi)
69. Iseloomulikud kliinilised sümptomid autismi spektri häirete korral, vajalikud uuringud
70. Leukeemiad lastel: kliiniline pilt, prognoosi määravad tegurid
71. Pärilike ainevahetushaiguste jaotus patogeneesi alusel (intoksikatsiooni, energia defitsiidi tüüpi ja komplekssete molekulide haigused): kliiniline iseloomustamine ja esmased uuringud
72. Kriitiliste seisundite sagedamad põhjused lapseas
73. Esmase abistamise põhimõtted kriitilistes seisundites

Lõpueksamiks kohustuslik kirjandus:

1. Arstiteaduse V kursuse lastehaiguste õppematerjal: www.moodle.ut (Lastehaigused).
2. T. Lissauer, W. Carroll. Illustrated Textbook of Paediatrics. Elsevier 2017.
3. O. Uibo, H. Grünberg, E. Kallas, T. Talvik. Lastehaiguste propedeutika algõed. Tartu 2016.
4. A. Ormison, H. Varendi. Neonatoloogia. Tartu 2009 või 2015.

20. Psühhiaatria (2022)

1. Psühhopaatoloogia põhimõisted ja süstemaatika.
2. Psüühikahäirete diagnostika ja diferentsiaaldiagnostika üldpõhimõtted.
3. Orgaaniliste psüühikahäirete süstemaatika põhimõtted RHK-10-s ja peamised etioloogilised faktorid.
4. Dementsus ja amnestiline sündroom – kliinilised tunnused RHK-10-s ja ravi üldpõhimõtted.
5. Deliiriumisündroom – kliinilised tunnused RHK-10-s ja ravi üldpõhimõtted.
6. Sõltuvust põhjustavad ained ja neist tingitud psüühikahäired.
7. Sõltuvussündroomi kliinilised tunnused RHK-10-s ja ravi põhimõtted.
8. Võõrutusseisundi (sealhulgas võõrutusdeliirium) kliinilised tunnused RHK-10-s ja ravipõhimõtted.
9. Psüühikahäired alkoholist: joove, võõrutussündroom, võõrutusdeliirium, psühhootiline häire, amnestiline sündroom, isiksusemuutus, dementsus.
10. Skisofreenia etiopatogenees, kliinilised tunnused (RHK-10).
11. Äge psühhootiline episood (RHK-10) – kliinilised tunnused, erinevus skisofreeniast ja püsivast luululisest häirest.
12. Püsivad luululised häired (RHK-10) – kliinilised tunnused, erinevus skisofreeniast ja ägedast psühhootilisest episoodist.
13. Skisoafektiivsed häired – olulisemad kliinilised tunnused (RHK-10) ja ravipõhimõtted.
14. Psühhootiliste häirete raviprintsiibid (s.h. vältimatu abi põhimõtted ja skisofreenia ravipõhimõtted).
15. Meelelohäirete etiopatogenees (psühholoogilised ja bioloogilised teooriad).
16. Bipolaarne häire (kliinilised tunnused ja ravipõhimõtted).
17. Depressiooni (depressiivne episood ja korduv depressioon) kliinilised tunnused ja

ravipõhimõtted.

18. Äge stressreaktsioon: kliinilised tunnused ja ravipõhimõtted.
19. Posttraumaatiline stresshäire: kliinilised tunnused ja ravipõhimõtted.
20. Kohanemishäirete kliinilised tunnused.
21. Foobsete ärevushäirete kliinilised tunnused.
22. Sotsiaalfoobia iseloomulikud kliinilised tunnused ja ravipõhimõtted.
23. Paanikahäire ja agorafobia kliinilised tunnused, ja ravi põhimõtted.
24. Generaliseerunud ärevushäire kliinilised tunnused ja ravi põhimõtted.
25. Somatisatsioonihäire ja hüpoondria: kliinilised tunnused.
26. Somatoformne vegetatiivne düsfunktsioon ja püsiv somatoformne valu – kliinilised tunnused ja ravipõhimõtted.
27. Dissotsiatiiivsete häirete kliinilised tunnused ja ravipõhimõtted.
28. Anorexia nervosa ja bulimia nervosa kliinilised tunnused ja ravipõhimõtted.
29. Unehäired: kliinilised tunnused ja ravipõhimõtted.
30. Isiksushäirete kliinilised tunnused ja ravipõhimõtted.
31. Hüperkineetiliste häirete kliinilised tunnused ja ravipõhimõtted.
32. Pervasiivsete häirete kliinilised tunnused ja käsitlus.
33. Vaimse alaarengu kliinilised tunnused ja käsitlus.
34. Agressiivse patsiendi käsitlus.
35. Suitsidaalse patsiendi käsitlus.
36. Psüühikahäiretega inimeste rehabilitatsiooni üldprintsüübid.
37. Neuroleptikumid e. antipsühhootikumid (sh konventsionaalsed ja SDA tüüpi; toimemehhanism, kõrvaltoimed).
38. Antidepressandid, sh peamised antidepressantide grupid, toimemehhanism, kõrvaltoimed).
39. Anksiolüütilised ained ja uinutid (sh toimemehhanism, kõrvaltoimed).
40. Psühhoteraapia psüühikahäirete ravis: põhimõtted ja koolkonnad.
41. Depressiooni ja ärevushäirete psühholoogilised seletused ja kognitiiv-käitumisteraapia põhimõtted.
42. Somatoformsete häirete psühholoogilised seletused ja kognitiiv-käitumisteraapia põhimõtted.
43. Arsti töö psühholoogilised aspektid, vastupidavus ja selle arendamine.

Kohustuslik kirjandus

1. J. Lönnqvist, M. Heikkinen, M. Henriksson, M. Marttunen, T. Partonen (toim.). Psühhiaatria. Tõlge eesti keelde. Medicina, 2000, 663 lk.
2. RHK-10. Psüühika- ja käitumishäired. Kliinilised kirjeldused ja diagnostilised juhised. MTO (Tõlge eesti keelde), Tartu, 1993/1996/1999. 332 lk (e-versioon ja õppematerjalid: <http://www.kliinikum.ee/psyhhiaatriakliinik/lisad/ravi/FR-Ravi5k.htm>)
3. Deary V., Chalder T., Sharpe M. (2007) The cognitive behavioural model of medically unexplained symptoms: a theoretical and empirical review. *Clinical Psychology Review*, 27(7),781-797.
4. McGinn, L. K. Nooner, K. B. Cohen, J. Leaberry, K. D. (2015). The role of early experience and cognitive vulnerability: presenting a unified model of the etiology of panic. *Cognitive Therapy and Research*, 39 (4), 508-519.

Soovituslik kirjandus

1. Kaplan and Sadock's synopsis of psychiatry: behavioral sciences, clinical psychiatry. H.I. Kaplan, B.J. Sadock, J.A. Grebb - 7th ed. 1257 lk..
2. Kring, A.M. [et al.] (2010). *Abnormal psychology*. Hoboken (N.J.): Wiley, 663 P.

3. Jazaieri, H., Morrison, A.S., Goldin, P.R., Gross, J.J. (2015). The role of emotion and emotion regulation in social anxiety disorder. *Current Psychiatry Reports*, 17(1), 531.

21. Närvihaigused (2022)

1. Neuroloogilise haiguse diagnoosimise põhimõtted: olulised andmed anamneesis (kaebuste ja neuroloogilise leiu tekkimise tempo, dünaamika), objektiivse uurimise meetodika, neuroloogilised sümptoomid, sündroom(id), toopiline diagnoos, kliiniline diagnoos.
2. Motoorika-Anatoomia, perifeerne ja tsentraalne halvatus. Motoorika uurimine.
3. Tundlikkus: tundlikkuse liigid, juhteteed seljaajus, kortikaalne tundlikkuse projektsiooniala, tundlikkuse uurimine.
4. Tundlikkushäirete sündroomid vastavalt kahjustuse tasemele (närviga seotud, radikulaarne, juhteteed).
5. Ajukestade ärritusnähud (meningeaalsündroom), kliiniline tähendus.
6. Kortikaalsete kahjustuste sündroomid (afaasia, agnoosia, apraksia, amneesia).
7. Väikeaju: kahjustuse sündroomid (ataksia, nüstagmid), kliinilise uurimise meetodid.
8. Seljaaju anatoomia, verevarustus ja kahjustusnähud.
9. Liikvori tsirkulatsioon. Ajuvatsakeste süsteem, subarahnoidaalruum. Hüdrotserefalus. Liikvori uurimine.
10. Otilise süsteemi kahjustus: vaaateväljade häired. Pupillaarrefleks.
11. Silmade liikuvuse häired okulomotoorsete kraniaalnärvide ja fasciculus longitudinalis medialis'e kahjustuse korral.
12. Näonärvi kahjustuse kliinilised nähud: perifeerne ja tsentraalne kahjustussündroom.
13. Kuulmine ja vestibulaarsüsteem, kliinilised kahjustusnähud, diferentsiaaldiagnoos (eristamine intrakraniaalsest ekspansioonist ja ajuinfarktist).
14. Bulbaar- ja pseudobulbaarparalüüsi põhjused, eristamise alused.
15. Peaaju verevarustus (karotiid- ja vertebrobasilaarsüsteem). Venoosne süsteem.
16. Peaaju isheemiline insult: patogenees, kliiniline pilt, ravi, profülaktika, taastusravi põhimõtted.
17. Trombolüüs ja trombektoomia isheemilise insuldi ravis: põhilised näidustused ja ravi põhimõtted .
18. Peaaju hemorraagiline insult (subarahnoidaalne hemorraagia, ajusisene hemorraagia): patogenees, kliiniline pilt, konservatiivne ja kirurgiline ravi.
19. Sclerosis multiplexi kliiniline avaldumine ja ravi.
20. N. medianus'e, n. ulnaris'e n. peroneus'e kahjustuse põhjused ja kliiniline avaldumine.
21. Lumbosakraalne diskogeenne radikulopaatia, lülisambakanali ahenemissündroom, cauda equina sündroom: diagnostika, konservatiivne ravi, kirurgilise ravi näidustused.
22. Lülisamba kaelaosa osteokondroosi neuroloogilised sündroomid, radikulopaatia, müelopaatia: diagnostika, konservatiivse ja kirurgilise ravi näidustused.
23. Motoneuroni haigus – amüotroofiline lateraalskleroos: kliiniline avaldumine, diagnoos, käsitus.
24. Müasteenia: kliiniline avaldumine, diagnoos, ravi.
25. Polüneuropaatiad, põhjused, kliiniline diagnoosimine. Guillain'i -Barré sündroom.
26. Epilepsia: hoogude klassifikatsioon, esmaabi, ravi põhimõtted.
27. Sekundaarne peavalu, primaarse peavalu vormid (pingetüüpi peavalu, migreen): kliiniline avaldumine, diagnoos, ravi.
28. Neuroradioloogilised uurimismeetodid (kompuutertomograafia, magnetresonantstomograafia): kasutamise näidustused, diagnostilised võimalused.

29. Kliinilise neurofüsioloogia uurimismeetodid (elektroneuromüograafia, elektroentsefalograafia): kasutamise näidustused, diagnostilised võimalused.
30. Meningiidid (põhjused, patogenees, kliiniline leid, uuringud, ravi põhimõtted).
31. Puukentsefaliit ja puukborrelioos: haigestumise põhjused, kliiniline diagnoos, ravi põhimõtted.
32. Teadvushäired: kliiniline diagnoosimine. Kestva teadvusehäirega patsiendi käsitus.
33. Peaaju tüve kompressioonisündroomid. Intrakraniaalse hüpertensiooni sündroom
34. Ekstrapüramidaalsüsteemi osa motoorikas. Parkinsoni tõbi: kliiniline avaldumine, ravi põhimõtted.
35. Dementsuse diagnoosimine. Alzheimeri tõbi: kliiniline avaldumine, diferentsiaaldiagnoos.
36. Traumaatiliste koljusiseste hematoomide vormid ja kliiniline avaldus.
37. Lülisamba ja seljaaju vigastuste ravi põhimõtted.
38. Peaaju traumade klassifikatsioon
39. Ajukasvajate kliinilised avaldused, diagnostika põhimõtted ja ravi strateegia

Kohustuslik kirjandus

1. Loengud ja teised õppematerjalid neuroloogia ja neurokirurgia aine ARNR.01.036 moodle.ut.ee lehel
2. Asser T. Neuroloogilise haige uurimine. Tartu 2000, 72 lk.
3. Bähr M, Duus' Topical Diagnosis in Neurology, Georg Thieme Verlag, 2005; 2012; 2019
4. Neurology and Neurosurgery Illustrated, Churchill Livingstone, toim. Lindsay, Bone, Callander, 2004: 2010

Soovitav kirjandus

1. Närvisüsteemi kliiniline uurimine, I, Tartu 1982, 110 lk.
2. Närvisüsteemi kliiniline uurimine, II, Tartu, 1989, 45 lk.
3. Mayo Clinic Essential Neurology, Mayo Clinic Scientific Press, 2008

22. Naha- ja suguhaigused (2022)

22.1 Dermatoloogia

1. Naha lööbeelemendid. Nahahaige uurimismetoodika. Nahahaiguste ravi üldpõhimõtted
2. Parasitaarsed nahahaigused
3. Pindmised nahamädapõletikud
4. Sügavad nahamädapõletikud
5. Peanaha seenhaigused
6. Jalgade seentõbi
7. Küünte seenhaigus
8. Silenaha ja kubeme seenhaigus
9. Naha ja limaskestade kandidoos
10. Dermatiidid
11. Ekseemid
12. Atoopiline dermatiit
13. Urtikaaria
14. Pruritus cutis
15. Tööga seotud nahahaigused
16. Psoriaas

17. Lame sammaspool
18. Viiruslikud nahahaigused - herpes simplex, herpes zoster
19. Autoimmuunsed villilised dermatoosid (pemfigus, pemfigoid, herpetiformne dermatiit)
20. Reaktiivsed erüteemid - erythema multiforme, pityriasis rosea
21. Erütematoosluupus
22. Dermatomüosiit
23. Morfea
24. Juuste haigused
25. Pärilikud nahahaigused – ichthyosis congenita, ichthyosis vulgaris, X-linked ichthyosis, bulloosne epidermolüüs
26. Vitiliigo
27. Akne
28. Rosaatsea
29. Healoomulised nahakasvajad
30. Melanotsüütneevused
31. Pahaloomulised epidermaalsed nahakasvajad
32. Vaskuliidid
33. Primaarne naha T-rakuline lümfoom

22.2 Veneroloogia

1. Genitaalherpes
2. Esmane süüfilis
3. Teisene süüfilis
4. Latentne süüfilis
5. Kolmandane gummoosne süüfilis
6. Kolmandane tuberkuloidne süüfilis
7. Varane kaasasündinud süüfilis
8. Hiline kaasasündinud süüfilis
9. Anogenitaalsed tüükad
10. Gonorröa
11. Trihhomonoos
12. Klamüdioos
13. Nahanähud HIV infektsiooni korral

Kohustuslik kirjandus:

1. Õppematerjal: <https://moodle.ut.ee> Naha- ja suguhaigused (ARNH.01.033)

Soovituslik kirjandus:

1. M. Hannuksela, T. Reunala, J. Karvonen, R. Suhonen. Nahahaigused, Medicina, 2006
2. R.B. Weller, H.J.A. Hunter, M.W. Mann Clinical Dermatology, 5th Edition, WILEY Blackwell, 2016

23. Kõrva-, nina- ja kurguhaigused (2019)

1. Nina anatoomia ja füsioloogia.
2. Kõrva anatoomia ja füsioloogia.
3. Kõri anatoomia ja füsioloogia.

4. Suu, neelu ja söögitoru anatoomia ja füsioloogia.
5. Ninaneelumandlite ja kurgumandlite hüpertroofia: kliiniline pilt, diagnostika ja ravi, varased ja hilistüsistused.
6. Krooniline tonsilliit: kliiniline pilt, etiopatogenees, diagnostika ja ravi.
7. Äge tonsilliit: etioloogia, kliiniline pilt, diagnostika, ravi ja tüsistused.
8. Peritonsillaarne abstsess: kliiniline pilt, diagnostika ja ravi.
9. Neelu ja söögitoru söövitused: kaebused, diagnostika ja ravi
10. Võõrkehad söögitorus: kaebused, diagnostika ja ravi
11. Kuulmise normaalne füsioloogia ja patofüsioloogia.
12. Audiomeetrilised testid.
13. Äge keskkõrvapõletik: etiopatogenees, kliiniline pilt, diagnostika, ravi ja tüsistused.
14. Kroonilise keskkõrvapõletiku klassifikatsioon.
15. Kolesteatoomi klassifikatsioon, kolesteatoomi tekke teooriad, kolesteatoomi kirurgilise ravi meetodid.
16. Limakõrv: kliiniline pilt, medikamentoosne ja kirurgiline ravi.
17. Meniere tõbi: kliiniline pilt, diagnostika ja ravi
18. Otokleroos: kliiniline pilt, patogenees, diagnostika ja ravi.
19. Äkk-kurtus: etioloogia, diferentsiaaldiagnoos.
20. Kõrvakohin: klassifikatsioon, diferentsiaaldiagnoos, ravi põhimõtted
21. Kuulmislanguse kliiniline klassifikatsioon, erinevate kuulmislanguse tüüpide põhjused
22. Vanaduskuulmisnõrkus, mürakahjustus: põhjused, audiomeetriline leid.
23. Kohleaarimplantatsiooni näidustused.
24. Tasakaaluhäire klassifikatsioon ja häirete põhjused.
25. Healoomuline paroksüsmaalne asendivertiigo: kliiniline pilt, diagnostika ja ravi.
26. Vestibulaarne shwannoom: kliiniline pilt, diagnostika ja ravi võimalused.
27. Näonärvi halvatus: põhjused, raskusastmed, rehabilitatsiooni võimalused.
28. Ninahingamise takistus: lastel vs. täiskasvanutel, ühepoolne vs. kahepoolne.
29. Krooniline riniit – allergiline, vasomotoorne, medikamentoosne – põhjused ja kliiniline pilt.
30. Äge sinusiit: etioloogia, patogenees, tüsistused, ravi.
31. Krooniline sinusiit: klassifikatsioon, patogenees, diagnostika, ravi põhimõtted (konservatiivne, kirurgiline).
32. Ninaluude murd: kliiniline pilt, diagnostika ja ravi.
33. Ninaverejooksud: põhjused ja ravi vastavalt lokaliseerimisele.
34. Võõrkeha ninas: kliiniline pilt, diagnostika ja ravi
35. Ninakõrvalkoobaste hea- ja pahaloomulised kasvaja: vormid, haiguse lokaalse levikuga seotud kaebused.
36. Nasaalne likvorröa: põhjused ja diagnostika.
37. Äge ja krooniline kõripõletik: põhjused ja kliiniline pilt.
38. Kõri healoomulised moodustised.
39. Häälehäirete klassifikatsioon.
40. Kõri halvatus: etioloogia, diagnostika, ravi ja rehabilitatsiooni võimalused (unilateraalne vs. bilateraalne).
41. Kõrivähk: riskifaktorid, klassifikatsioon, ravi võimalused, larüngektomia järgne rehabilitatsioon.
42. Võõrkehad hingamisteedes: kliiniline pilt, diagnostika ja ravi
43. Kaela massiga patsiendi käsitus. Millistele uuringutele tugineb diferentsiaaldiagnoos.
44. Pea- ja kaelapiirkonna pahaloomuliste kasvaja paikmed.
45. Obstruktiivne uneapnoe: kliiniline pilt, diagnostika, apopnea-hüpopnea indeks.
46. Obstruktiivse uneapnoe konservatiivne ja kirurgiline ravi.

Õppekirjandus

1. Otorinolarüngoloogia õppeaine materjalid Moodle's.
2. Behrbohm H, Kaschke O, Nawka T, Swift A. Ear, Nose and Throat Diseases: With Head and Neck Surgery, 3rd ed. Thieme 2009
3. Pobst R, Grevers G, Iro H. Basics Otorhinolaryngology, 2nd ed. Thieme 2017.
4. Goldenberg D, Goldstein B. Handbook of Otolaryngology: Head and Neck Surgery, 2nd ed., Thieme 2017.
5. Atula T, Blomgren K. Kõrva-, nina-, kurguhaigused. Valvearsti teatmik. Medicina 2009.
6. Winter S, Costello D, Corbridge R. MCQs for ENT: Specialist Revision Guide for the FRCS. Oxford, 2009.

24. Peremeditsiin (2022)

1. Peremeditsiini tähendus ja olulisus
2. Perearsti töökorraldus ja töö tasustamise meetodid Eestis
3. Terviseteenuse vajadust mõjutavad faktorid
4. Perekond peremeditsiinis
5. Diagnoosimise alused peremeditsiinis, eripärad võrreldes eriarstiabiga
6. Laboratoorsete analüüside ja instrumentaalsete uuringutega seotud võimalikud kasud ja kahjud patsiendile
7. Konsultatsioon arsti vastuvõturuumis: konsultatsioonide arvu ja kestust mõjutavad tegurid
8. Konsultatsiooni struktuur
9. Arsti- ja patsiendikeskne konsultatsioon
10. Halva teate edastamine patsiendile ja patsiendi lähedastele
11. Haiguste ennetamise (preventsiooni) tasandid
12. Preventsiooni meetodid
13. Sõeluuringutele esitatud nõuded (WHO)
14. Sõeltestide tundlikkus ja spetsiifilisus
15. Positiivne ja negatiivne ennustav väärtus
16. Preventiivne tegevus erinevates vanuserühmades
17. Sageasemate krooniliste haiguste preventsioon
18. Seksuaalsel teel levivate haiguste ennetamine
19. Pereplaneerimine. Kontratseptsiooni meetodid ja rasestumisvastaste meetodite valiku printsiibid
20. Kombineeritud pillide positiivsed omadused ja vastunäidustused
21. Rinnavähi ja emakakaelavähi riskitegurid ja varajane avastamine
22. Naise eluperioodid
23. Spetsiifilisemad naispatsientide probleemid perearsti töös
24. Spetsiifilised meespatsientide probleemid perearsti töös
25. Eesti meeste haigestumus ja surma põhjused
26. Eesti meeste tervist ohustavad riskifaktorid
27. Kusemishäiretega (LUTS) meespatsiendi käsitus peremeditsiinis
28. Lapse psühhomotoorne areng
29. Riiklik immuniseerimiskava. Vaktsineerimise vastunäidustused
30. Vastsündinu, imiku ja väikelapse läbivaatus
31. Lapse tervise jälgimise juhendi peamised soovitusid

32. Eakate arstiabi ja sotsiaalabi. Puude raskusastmete määramise alused ja põhimõtted. Eaka patsiendi hooldusvajadus ja sellega seonduvad probleemid
33. Uriinipidamatus eakal patsiendil
34. Eakate multimorbidiidus, polüfarmakoteraapia ja ravijärgimus
35. Eakate skeleti-ja liigesesüsteemi kulumise ennetus ja ravivõtted
36. Psühhotroopsete ravimite kasutamise riskid eakatel
37. Eaka dementse patsiendi käsitlus
38. Äge hingamisteede viirusinfektsioon, äge bronhiit, äge sinusiit, äge penumoonia: perearsti taktika
39. Läkakõha diagnostika ja ravi
40. Kroonilise kõha käsitlus perearstiabis: sagedasemad põhjused, diagnostika ja ravi
41. Äge palavikuline haigus lastel: perearsti taktika
42. Infantiilsed koolikud: perearsti taktika
43. Krooniliste haigustega patsiendi käsitlus perearsti praktikas
44. Diabeedi käsitlus perearsti praktikas
45. Täiskasvanute kõrgvererõhktõve käsitlus esmatasandil
46. Kodade virvendusarütmia patsiendi käsitlus perearsti praktikas
47. Palliatiivne ravi perearsti praktikas: põhimõtted, perearsti roll. Elu lõpu ravi
48. Vähivaluravi põhimõtted
49. Meditsiiniliselt seletamatud sümptomid
50. Multimorbidiidus: tähendus ja käitlemine esmatasandil
51. Alkoholiühik ja alkoholi tarvitamise riskitasemed
52. Alkoholilase nõustamise põhimõtted perearsti praktikas
53. Alaseljavalu diagnostiline klassifikatsioon, diferentsiaaldiagnostika, ohusümptomid ehk nn "punased lipud".
54. Alaseljavalu käsitlus perearsti esmasel visiidil.
55. Alaseljavalu medikamentoosse ravi üldpõhimõtted - äge alaseljavalu ja krooniline alaseljavalu.
56. Alaseljavalu mittemedikamentoosse käsitluse üldpõhimõtted.
57. Motiveeriva intervjuerimise põhimõtted

Kohustuslik kirjandus:

1. Loengute ja seminaride õppematerjalid Moodles ainetes Perearstiteadus I (ARPO.01.032) <https://moodle.ut.ee/course/view.php?id=5715> ja Perearstiteadus (ARPO.01.031) <https://moodle.ut.ee/course/view.php?id=4039>

2. Kalda, R.; Maaros, J.; Maaros, H-I.; Oona, M.; Rätsep, A.; Suija, K.; Takker, U.; Tähepõld, H.; Veskimägi, M.; Ööpik, P. (2012). Haiguste ennetamisest perearstile. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Soovituslik kirjandus:

1. Rollnick, S., Miller, W., Butler, CC. Motiveeriv intervjuerimine tervishoius. 2011 https://intra.tai.ee/images/prints/documents/132196115994_MI_print.pdf

25. Anestesioloogia ja intensiivravi (2019)

1. Haige ettevalmistus anesteesiaks ja operatsiooniks. Anesteesia tüsistused.
2. Inimorganismi vedelikesüsteem, selle alajaotused. Na⁺ ja vee jaotumine rakusiseste ja rakuvälise vedelikuruumi vahel. Infusioonravi lahuste jaotumine organismi

vedelikeruumides.

3. Hüperkalieemia tekkepõhjused, patofüsioloogilised toimed, diagnostika, ravi.
4. Hüpokalieemia tekkepõhjused, patofüsioloogilised toimed, diagnostika, ravi.
5. Metaboolne atsidoos, respiratoorne atsidoos – tekkepõhjused, diagnostika, ravi.
6. Respiratoorne alkaloos, metaboolne alkaloos – tekkepõhjused, diagnostika, ravi.
7. Taaselustamine kliinilisest surmast. Tegutsemine erinevate vereringeseiskuse vormide korral.
8. Raske traumahaige esmane hindamine erakorralise meditsiini osakonnas.
9. Šokk: definitsioon, klassifikatsioon, kliiniline pilt. Erinevate šokiliikide ravipõhimõtted.
10. Sepsise, raske sepsise ja septilise šoki mõiste. Sepsise ravi üldpõhimõtted.
11. Ägeda hingamispuudulikkuse definitsioon, klassifikatsioon, diagnostika, ravi põhiprintsiibid.
12. Äge neerupuudulikkus: definitsioon, põhjused, diagnostika ja ravi.
13. Paroksüsmaalsete tahhüarütmiate diferentsiaaldiagnostika ja ravi.
14. Totaalse atrioventrikulaarse blokaadi diagnostika ja ravi.

Õppematerjalid:

Materjalid Moodle's:

[Anestesioloogia ja intensiivravi](#) (õppeaine ARAI.01.045)

[Kriitilised seisundid erakorralises meditsiinis](#) (õppeaine ARAI.01.054)

26. Silmahaigused (muudetud 2019)

1. Silma hüdrodünaamika.
2. Pupilli reaktsioonid.
3. Silma funktsioonid (tsentraalne ja perifeerne nägemine, värvusmeel, adaptatsioon, binokulaarne nägemine)
4. Refraktsioonianomaaliad (müopia, hüperopia, astigmatism) ja nende korrigeerimine prillide ja kontaktläätsedega.
5. Refraktiivse kirurgia meetodid ja tüsistused.
6. Akommodatsioon ja presbüopia.
7. Laugude asendipatoloogia (entroopium, ektoopium, ptoos).
8. Blefariidid.
9. Hordeoolum ja halaasion.
10. Endokriinne oftalmopaatia.
11. Silmalihaste ja laugude innervatsioon
12. Strabism, amblüopia.
13. Ägedad pisarteede haigused.
14. Ägedad konjunktiviidid.
15. Keratiidid
16. Iridotsükliidid.
17. Ägeda iriidi ja glaukoomi diferentsiaaldiagnostika.
18. Reetina irdumine.
19. Silmapõhja muutused hüpertooniatõve korral.
20. Silmapõhja muutused diabeedi korral
21. Seniilne maakula degeneratsioon.
22. Katarakti klassifikatsioon, op-i näidustused, meetodid, tüsistused.
23. Glaukoomi erinevad vormid (kongenitaalne, avatud ja suletud nurgaga) sümptomid.
24. Glaukoomi diagnostika ja ravi põhimõtted

25. Nägemisnärv haigused: neuriit, isheemiline neuropaatia
26. Temporaalarteriit.
27. Kontusioonid, nende tagajärjed.
28. Silmamuna mitteläbistavad vigastused.
29. Silmamuna läbistavad vigastused.
30. Silma kasvaja: melanoom, retinoblastoom

Kohustuslik kirjandus

1. Loengu- ja praktikumimaterjalid Moodle keskkonnas

Soovituslik kirjandus

1. Basic Ophthalmology for Medical Students and Primary Care Residents. 9th Edition. *American Academy of Ophthalmology*,(2010)

27. Geriaatria (lisatud 2021)

1. Inimeste vanuselised jaotused (vanuse määratlused).
2. Gerontoloogia ja geriaatria mõisted.
3. Geriaatrilised sündroomid – määratlus, kliiniline tähendus, riskitegurid.
4. Sagedased geriaatrilised sündroomid: kukkumine, kognitiivse võimekuse vähenemine, dementsus, deliirium, krooniline valu, kõhukinnisus, inkontinents, enesehooldusdefitsiit - hindamine, sekkumised.
5. Eakate haprus ja funktsionaalse võimekuse vähenemine – mõiste, erinevad mudelid, sekkumise viisid.
6. Igakülgne geriaatriline hindamine, igapäevatoimingud (ADL), instrumentaalsed igapäevatoimingud (IADL).
7. Preventsioon: toitumise ja füüsilise aktiivsuse hindamine, sekkumised.
8. Haiguste ebatüüpiline avaldumine ja kulg eakatel: põhjused, riskifaktorid.
9. Farmakoteraapia eripärad eakatel. Eakatele potentsiaalselt sobimatud ravimid (PIM ravimid).
10. Erinevad sotsiaalteenuste liigid toimetulekuhäiretega inimestele.
11. Eakate väärkohtlemine.
12. Palliativse ravi definitsioon, põhiprintsiibid. Dementsusega isikute palliativne ravi.

Õppematerjal Moodles Geriaatria algkursus (ARSK.01.057). Samas link õpikule: Regina Roller-Wirnsberger, Katrin Singler, Maria Cristina Polidori. Learning Geriatric Medicine. A Study Guide for Medical Students. Springer, 2018. 364pp..

Õpik on olemas ka TÜ Raamatukogus.